

Nas tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 27

V Celovcu, dne 3. julija 1958

Cena 1.50 šilinga

K „šolski stavki“

Večkrat beremo v časopisih o stavkah. Ponavadi stavkajo delavci zato, da dosežejo boljše plače ali boljše delovne pogoje. Včasih pa izbruhnejo stavke s političnim ozadjem. Pri nas v Avstriji pa je po drugi svetovni vojni bilo le malo stavk, kajti v vladi sodelujeta obe najmočnejši stranki in so bila vsa gospodarska vprašanja sporazumno urejena, na političnih štrajkih pa osrednja vodstva strank niso imela interesa.

Pač pa smo imeli pri nas na Koroškem stavko, po obsegu zelo majhno sicer, ker je bila izvedena v glavnem samo v Pliберку. Stavkali so šolarji. Tisti pa, ki se je s svojimi dejanji postavil na čelo teh „stavkujočih“, je sam okrajni podglavar v Velikovcu in deželnozborski poslanec dr. Mayrhofer. On je bil glavni govornik na obnem zboru „Društva staršev v Pliберку“, ki je nato sklenil izvesti to stavko. Dr. Mayrhofer je odrasel človek in mora vedeti, kaj dela. Solidariziral se je s tistimi, ki nastopajo proti veljavnim postavam.

Dr. Mayrhofer je s svojim delovanjem proti dvojezični šoli v resnici starše privedel na protizakonito pot, kajti s stavki so se pregrešili proti šolski obveznosti, ki je bila uzakonjena že leta 1869. Vemo za celo vrsto primerov, ko so starši zaradi pomanjkanja delovne sile prisiljeni pridržati otroke doma, da pomagajo pri nujnem delu na polju. Toda zato morajo potem plačevati kazni, ki jim jih nalaga isto okrajno glavarstvo, pri katerem vrši tudi dr. Mayrhofer kot podglavar svojo službo.

Pozivamo pristojne organe, da ostro postopajo proti neverjetni samovoljnosti tega svojevrstnega državnega uradnika in predpišejo pliberškim „purgarjem“ iste kazni, kakor jih nalagajo kmetom, če pridržijo svoje otroke za delo doma. Starši pa imajo možnost tirjati povrnitev te kazni od „svojega“ poslanca, katerega so hoteli ali nehoti poslušali, ko jih je s svojim govorom proti slovenskemu pouku navajal k protipostavnim dejanjem.

V Pliберку je štrajk „izbruhnil“. Pliberčani pa imajo res prav poseben povod, da se uprejo slovenski besedi, ker živijo od izključno slovenske okolice, ki nosi v mesto svoje težko pridlane šilinge in to isti Pliberčani, ki se pri svojih kupčijah prav radi poslužujejo slovenske besede, „ker pač nese“.

Kaj bi rekel gospod poslanec, če bi „njegov“ okraj v štrajku bil tako dosleden, da bi proglasil davčni štrajk in bi država ne imela šilingov, da bi njemu plačala mesečno plačo?

Značilno je, da je to akcijo začel ravno poslanec dr. Mayrhofer, ki je nedavno na Dunaju na posebni konferenci zagotavljal, da se šolska odredba na precejšnjem številu šol itak ne izvaja. Ko je bil nato vprašan, kaj potem vendar hoče, pa je dejal: „Das Elternrecht“. In to je eno izmed vprašanj, ki v avstrijski politiki najbolj razdvaja duhove. Zaradi razsodnosti prebivalstva pa se je akcija izjalovila. Ostane še samo gospod poslanec, on je danes tisti blamirani Evropejec, ki govori o združenih Evropi, doma, kjer bi jo moral soustvarjati, pa jo ruši.

Na isti ravni leži tudi predlog socialističnih poslancev Herkeja in Popoloruma, ki hočeta s predlogom posebnega „prehodnega zakona“ na hitro roko doseči še sklep parlamenta, da se naj slovenščina ne reduje več. To pomeni praktično odpravo slovenščine kot učnega jezika in obveznega predmeta. Verjetno sta oba imenovana poslanca prezrla dejstvo, da je slovenščina že od jeseni 1957 na nemških srednjih šolah ni več obvezen predmet. Prav gotovo se bodo našli starši, ki za svoje otroke ne bi hoteli redovanja v latinščini ali nemščini in računstvu. To bi pomenilo anarhijo na šolskem področju, kakršne nihče ne more zagovarjati, razen ako ga ni narodno sovraštvo docela zaslepilo za realnosti.

Ustavno sodišče je povsem jasno razsodilo, da je za vse manjšinske zadeve pristojna zvezna vlada in s tem parlament na Dunaju. Koroška deželna vlada, ki je tudi danes v svojem bistvu enako sestavljena kakor leta 1945, bi postala sama sebi nezvesta in besedolomna, če bi hotela preklicati to, kar je leta 1945 sama sklenila, brez pritiska zasedbene oblasti.

Kdorkoli rovari proti državnim zakonom, ki so obvezni za vse avstrijske državljane, podira temelje države.

Če smo pravna država, tedaj morajo veljati za-

Mednarodni kongres zahteva izvedbo člena 7

Na mednarodnem kongresu evropskih manjšin, ki je bil v dneh od 25. do 28. junija v Innsbrucku, je bila soglasno sprejeta resolucija, ki poziva avstrijsko vlado, da izpolni člen 7 državne pogodbe v sodelovanju s prizadetimi manjšinami. Nadalje je bila sprejeta resolucija, ki zahteva priznanje polne avtonomije za Južno Tirolsko. Slovensko manjšino na Koroškem je na tem mednarodnem kongresu zastopala delegacija Narodnega sveta koroških Slovencev, ki so jo sestavljali gg. dr. Joško Tischler, dipl. trg. Janko Urank in Franci Mörtl.

Kongres se je začel s slovesno otvoritvijo razstave učnih knjig evropskih manjšin, ki so jo organizirale pristojne prosvetne oblasti posameznih držav, v katerih žive manjšine.

Glavni tajnik Zveze evropskih manjšin, Danec Skadegard, je pri otvoritvi naglasil, da bi naj ta razstava bila prikaz, kako posamezne države skrbijo za svoje manjšine.

Avstrijski del, ki je obsegal učne knjige za slovensko, hrvatsko in češko manjšino, je uredilo prosvetno ministrstvo na Dunaju ob sodelovanju pristojnih deželnih šolskih svetov. Poleg učnih knjig so bile razstavljene tudi fotografije več šol na Koroškem, kjer se vrši (ali bi se naj vršil) dvojezični pouk v smislu šolske odredbe koroške deželne vlade iz leta 1945. Iste odredbe, proti kateri prav te dni predstavniki največje vladne stranke v deželi organizirajo šolske štrajke, predstavniki druge koalicijske stranke si pa prizadevajo jo po ovinku posebnega „začasnega“ zakona spraviti na miren način s sveta. Pač po starem načelu, da levica naj ne ve, kaj dela desnica.

Kongres sam je začel dne 25. junija predsednik glavnega odbora Zveze dr. Matuschka.

V imenu tirolskega deželnega glavarja je zborovalce pozdravil deželni svetnik dr. Oberhammer, ki je predvsem nakazal trpljenje sorojakov v Južnem Tirolu. Nadalje je pa izjavil, da je Avstrija vsa manjšinska vprašanja vzorno rešila. Pri teh izjavanjih so padle tudi številke, ki jih poznavalec razmer na Koroškem ne najde v nobeni uradni listini in statistiki. Zaradi tega so slovenski predstavniki obiskali g. dež. svetnika dr. Oberhammerja, da ga za prošnjo za podrobna pojasnila o navedenih številkah. G. dež. svetnik sicer ni mogel dati zahtevanih pojasnil, pač pa je zatrjeval, da je v svojem govoru navajal zgolj uradne podatke. Prosilili smo g. dež. svetnika, da si ogleda „vzorno rešitev“ manjšinskih vprašanj v Avstriji na razstavi šolskih knjig.

V slovenskem oddelku so bile razstavljene naslednje knjige: Mladi rod, Naš dom, Slovenska vadnica, Katekizem in krščanski nauk. V češkem oddelku pa smo našli „Die Grammatik der tschechischen Sprache“, to je učbenika za tiste Nemce, ki se lotijo študija češkega jezika, nadalje so bile na isti mizi, namenjeni za češko

koni za vse državljane, brez ozira na narodno pripadnost. Če pa smo diktatura ene ali dveh strank, tedaj se pa ne sklicujemo na demokracijo, kakor jo pojmujejo na zapadu.

Ponovili bi tudi danes izjavo sedanjega državne-ga predsednika dr. Adolfa Schärfa ki jo je podal svoj čas kot vicekancler, ko je dejal, da je bistvo demokracije v tem, da omogoči življenje tudi številnim manjšini.

Če bi odločale samo številke volilnih rezultatov, tedaj bi se narodna manjšina bila izročena samovolji številčne večine. Ker pa so na mednarodni ravni ta položaj spoznali, so v mednarodne pogodbe postavili zakone, ki ščitijo tudi manjšino, ki je po številu pač vedno le manjša. Ta zaščita pa velja tudi pri nas v Avstriji posebno sedaj po podpisu državne pogodbe.

manjšino, razstavljene še 4 slovenske in 4 hrvaške knjige. Ko pa smo si ogledali šolske knjige gradiščanskih Hrvatov, smo v tistem oddelku našli od ministrstva aprobirano „Biblijo“ in v njeni sosesčini nekaj Koledarjev, sv. pismo, molitvenik in knjižico Solze Matere božje. To naj bi bile šolske knjige avstrijskih narodnih manjšin. Zelo, zelo revno je ta razstava izpadla. Dr. Oberhammer spriču te dejstev ni mogel prikriti svojega neprijetnega presenečenja.

26. junija so posamezne manjšine podale poročila o svojem položaju. Slovenski zastopnik dr. J. Tischler je izjavil, da Slovenci letos ne predajamo kongresu novega poročila, ker lansko letno poročilo tudi le-

„Šolska stavka“ v Pliберку

V petek, 27. junija je „Elternvereinigung der Schulen der Stadt Bleiburg“ priredilo v gostilni Niemitz ob 8. uri zvečer letni občni zbor. Kot prva točka je bilo na sporedu: „Poročilo o sedanjem stanju šolskega vprašanja z ozirom na prisilni slovenski pouk“. Na vabilih je bil podpisan predsednik ing. Schick, uslužbenec pri von Metnitzu!

Letnega občnega zbora se je kljub številnim vabilom udeležilo le kakih 10 ljudi.

Istega dne, 27. 6. pa je „Društvo staršev“ razmnožilo poziv k „šolski stavki“. Poziv pravi, da je društvo na letnem občnem zboru enoglasno (podčrtano „einstimmig“) sklenilo, da iz protesta proti prisilni šolski odredbi iz l. 1945 izvede svarično stavko (Warnungstreik). Starši iz Pliberka in okolice pozivajo tudi vse starše na področju dvojezičnih šol, ali kot oni pravijo v letaku, na področju „prisilne šolske odredbe“, da se pridružijo stavki in da otrok do razdelitve izpričeval 5. julija ne pusté v šolo. Če to sporočilo ne bo preklicano, se stavka začne 1. julija 1958.

Na pozivu je zopet podpisan ing. Schick, uslužbenec pri podjetju pliberškega župana von Metnitzu!

Ne vemo pa, ali je bil poziv razmnožen že pred občnim zborom ali pa potem, po občnem zboru. Datum je isti! Občni zbor je na vabilu napovedan za ob 8. uri zvečer in je tudi nekaj časa trajal. Kvečjemu če so ga tiskali v temnih nočnih urah.

V ponedeljek 30. junija so ing. Schick in še nekateri delili pred šolo poziv otrokom. Nekateri otroci so ga pa delili v šoli. Zelo aktivni so bili tudi urar Nedwed in oha Hlebetza. Otroci večinoma niso vedeli, zakaj pravzaprav gre, bili pa so silno veseli, da ni šole, da imajo torej že počitnice.

V takem veselém razpoloženju, da ni šole in po okolici so celo govorili, da nihče ne sme v šolo, da bo sicer kaznovan, seveda v torek 1. julija ni bilo skoro nič otrok v šolo. V ljudski šoli jih je bilo 6 in kjer je pač kak otrok bil v šoli, se je tam vršil potrk, četudi le za enega otroka.

Da bi otroke ustrašovali, so nekateri pri mostu odvažali otroke in dve pliberški dami, ki ju dobro poznamo, sta pred šolo zapisovali vse otroke, ki so šli v šolo.

Da bi stavka uspela, so si premišljeno izbrali prav zadnji teden šolskega pouka, ko

tos velja v polnem obsegu. Zavzel je tudi stališče h trditvam predstavnika tirolske deželne vlade ter izvajal:

Ker pa smo Slovenci iz ust zastopnika tirolske deželne vlade slišali bistvene ne-točnosti o našem položaju, smo prisiljeni, da te ne-točnosti popravimo in opozorimo udeležence kongresa posebno na razstavo, ki – sicer nehoté – nazorno izpričuje pomanjkljivo ureditev koroških Slovencev. Govornik je še posebno opozoril na dejstvo, da Slovenci za kulturne in gospodarske potrebe od vlade ne dobivajo prav nobene pomoči, čeprav tudi oni s svojimi davki prispevajo v skupno državno blagajno. Tudi to dejstvo dokazuje dejansko neenakopravnost Slovencev na Koroškem.

Opozarjamo kongres na dejstvo, da tudi danes po treh letih po podpisu avstrijske državne pogodbe člen 7, ki se tiče narodnih manjšin, ni izpolnjen.

Kongres je na svojem občnem zboru dne 28. junija izglasoval resolucijo, ki zahteva polno avtonomijo za Južni Tirol. Istočasno pa je soglasno sprejel tudi slovensko resolucijo, ki jo je predložil dipl. trg. Janko Urank, in ima sledeče besedilo:

8. kongresu Zveze evropskih manjšin naslavlja na avstrijsko zvezno vlado na Dunaju poziv, da avstrijski parlament v sodelovanju s prizadetimi manjšinami čimprej uresniči člen 7 avstrijske državne pogodbe z dne 15. 5. 1955.

itak pouka ne vzamejo resno, ko imajo že dokončne reče in so navadno še kaki izleti.

Poleg tega objavljenega poziva k stavki pa je seveda še silovita ustna propaganda in moralni pritisk na starše, da si ne upajo pošiljati otrok v šolo. Veliko staršev je proti stavki, toda so ustraševani.

Iz Vovber nam poročajo, da je stavka zelo slabo uspela, kajti kljub pritisku in grožnjam je dobra tretjina otrok prišla v šolo in se je pouk nadaljeval.

Povsod drugod pa se starši za poziv pliberških gorečnikov niso zmenili, otroci so polnoštevilno prišli v šolo in pouk se je povsem redno vršil.

S propagando za stavko so začeli tudi v Libuči in 1. julija niso trije otroci prišli v šolo: sin orožnika Steinkellerja, katerega žena je Slovenka in mati ne zna nemško, in pa Glawarjevi dve hčerki. Isti dan pa je prišel iz Pliberka neki otrok, da je pozival libuške otroke k stavki.

To so sadovi dela nepopoljšljivih ljudi, med katerimi so nekateri celo zapriseženi za to, da skrbijo za izvrševanje postav.

Protest pri deželnem glavarju

V ponedeljek, dne 30. junija 1958 sta se zglasila predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joško Tischler in predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter pri deželnem glavarju g. Ferdinandu Wedenigu in v imenu obeh osrednjih organizacij protestirala proti hujšaški gonji proti dvojezičnemu šolstvu, ki je ponovno prišla do izraza v pozivu tako imenovanega društva staršev v Pliберку za šolsko stavko.

G. deželni glavar je v odgovoru poudaril, da je pozivanje na neupoštevanje veljavnega zakona brez dvoma neodgovorno in da je dal deželnemu šolskemu svetu takoj navodilo, da mora šolska vodstva opozoriti na vse njihove službene dolžnosti.

V nadaljnjem razgovoru sta predstavnika NSKS in ZSO g. deželnega glavarja opozorila tudi na nestvarnost iniciativnega predloga o spremembi zakona o dvojezični šoli, ki je zlasti glede neredovanja slovenščine neupravljen tudi s pedagoškega stališča.

Politični teden

Po svetu . . .

Razgovori o atomski razorožitvi v Ženevi

so v minulem tednu zaposlevali državne pisarne veseli. Ti razgovori atomskih strokovnjakov bi naj izdelali praktične predloge za ustavitve atomskih poskusov ter za kontrolo atomskega oboroževanja, o katerih bi naj potem odgovorni šefi vlad glavnih velesil odločili na že tako dolgo napovedani vrhunski konferenci. Strokovnjaki bi naj to vprašanje obdelali s tehnične plati in njihovi zaključki bi seveda bili brez sleherne obveznosti na razgovorih udeležene velesile. Je to brez dvoma zelo skromen rezultat dosedanjih — s tolikimi upanji vseh ljudstev sveta — združenih priprav za vrhunsko konferenco. Pa še ta konferenca strokovnjakov je do zadnjega visela v zraku, kajti Sovjetska zveza je zahtevala od vseh držav udeleženk obljubo, da takoj prenehajo z vsemi atomskimi poskusi. Ona sama je namreč svojo serijo atomskih poskusov zaključila že v zgodnji pomladi in bo potrebovala daljši čas miru za ocenitev pridobljenih rezultatov in izkušenj. Svetu pa je naznanila, da ona s svoje strani ukinja atomske poskuse zato, ker so nesreča za človeštvo in pozvala ostale velesile, da store enako. Na Zapadu pa sta Amerika in Velika Britanija že imeli za to poletje pripravljen obsežen program poskusov, Francija se pa pripravlja, da izvede svojo prvo atomsko eksplozijo. Teoretične znanstvene podlage za ta poskus so že ustvarjene, treba je samo denarja za izdelavo atomskega materiala. Se razume, zapadne velesile sovjetskega predloga o takojšnji ustavitvi atomskih poskusov niso upoštevale, ampak so izjavile svojo pripravljenost, da atomske poskuse ustavijo le, ako bo dosežen kak splošen mednarodni sporazum o ustavitvi atomskega oboroževanja in o mednarodni kontroli eksplozij.

Moskva snubi Washington: V dvoje je najlepše . . .

Pri vsem tem pa ni moč zanikati, da obe strani ne želita doseči nekakega atomskega premirja, kajti strašna uničevalna moč teh orožij v praksi onemogoča njih uporabo, vsaj pri pametnih ljudeh, ki se zavedajo, da gre za obstoj človeštva sploh. Po drugi strani pa izdelovanje atomskih orožij požira milijarde denarja, ki bi sicer lahko uporabili v obče koristne namene. Glavna ovira, da ne pride do sporazuma, je medsebojno zaupanje, ki je spričo verolomnosti (glej primer Nagy) sovjetske vlade razumljivo. Ta namreč hoče, da bi se z Ameriko sama pogovorila in vsem drugim državam enostavno prepovedala izdelovanje in posest atomskega orožja. Sovjetska zveza, ki z železno roko vlada svoj satelitski imperij, to lahko stori. Ona more svojo voljo uveljaviti celo nad Kitajsko, ker ta sama še zdaleka ne more izdelovati atomskih orožij in je odvisna od sovjetske gospodarske pomoči pri svojem industrializacijskem programu. Amerika pa nima tako prostih rok, kajti Angleži so svoje bombe že sami izdelali, Francozi pa jih tudi lahko, ako nekoliko zategnejo pasove. In ameriški zavezniški, ki so v resnici samostojne države, ne bodo nidar pristali na tako podrejeno vlogo v svetovni politiki, kot so nanjo obsojeni sovjetski sateliti. Samo po sebi se pa pojavlja tudi vprašanje ali sovjetski predlogi o razdelitvi sveta v dvoje nimajo namena zabiti klin med Ameriko in njegove zavezniške?

Sovjeti, ki so s svojo vestjo o ustavitvi atomskih poskusov zabeležili brez dvoma trenuten propagandni uspeh, so izjavili, da nima pomena voditi razgovorov o atomski razorožitvi, med tem ko Zapad naprej mrzlično vrši poskuse z novimi atomskimi orožji. Na Zapadu so pa odgovorili, da na sovjetske obljube ne morejo nič dati, dokler ni uvedena uspešna mednarodna kontrola. Nato so v Moskvi izjavili, da se zgolj „akademski“ konference v Ženevi ne bodo udeležili, ker bi bila zgolj potrata časa. Zapadne države so pa sklenile, da bodo konferenco izvedle tudi brez Sovjetske zveze. To je Sovjete pripravilo k spremembi mišljenja. Najprej je moskovski radio objavil, da se bo konference v Ženevi udeležil nek romunski atomski učenjak, čez dva dni pa je sovjetska vlada zaprosila švicarsko poslaništvo v Moskvi za vizume za dva svoja vodilna atomska strokovnjaka, ki sta nemudoma odletela v Ženevo. Tako je nazadnje zapadna odločnost premagala sovjetske

pagandne trike, katerih namen je bil od zapadnih velesil izsiliti ustavitve že pripravljenih atomskih poizkusov, brez slehernih garancij s strani Sovjetske zveze.

V Pacifiku: Največja atomska eksplozija vseh časov

Med tem ko se v Ženevi ob lepem Lemanskem jezeru zbirajo atomski znanstveniki Vzhoda in Zapada, pa je ameriška atomska komisija že začela svojo letošnjo serijo jedrskih poskusov. Minuli ponedeljek je potresni institut v Tokiu na Japonskem registriral atomsko eksplozijo v jakosti 30 megaton, to je največjo eksplozijo, kar jo je človek doslej sprožil. Ameriške vojaške iadje pa so že teden dni prej opozorile vse ladje, da se naj za mesec dni izogibljejo širokega področja Pacifiškega oceana, v katerem središču je atol Eniwetok. Tam namreč vrše atomske poskuse. Tako se bo konferenca strokovnjakov v Ženevi začela v grozljivem znamenju atomskih eksplozij.

. . . in pri nas v Avstriji

Pomirjenje v parlamentu

Bojno razpoloženje, ki ga je izzval med obema koalicijskima strankama „Skandal Haselgruber“, polagoma pojema, podobno kot prepiri med že dolgo poročenima zakoncema, ki se nista vzela iz ljubezni ampak zaradi obojestranskih koristi in jima prav te kljub vsem preprirom odsvetujejo, da bi šla narazen.

V parlamentarnem odboru je OeVP sicer glasovala proti poročilu računskega dvora o slabem gospodarstvu v podržavljenih železarnah VOEST v Linzu in so socialisti mogli spraviti isto poročilo pred plenum državnega zbora samo s pomočjo „neodvisnežev“ rjavkastega kova, vendar se je izkazalo tudi v tem primeru, da se nobena juha ne poje tako vroča, kot je bila skuhanja.

OeVP še sicer vedno očita socialistom, da tudi oni po raznih nedovoljenih poteh in nečednih ovinkih prek provizij nabirajo denar za svojo stranko in da njeno vodstvo noče iz tega dejstva izvajati tako doslednih zaključkov, kot je storila OeVP, ki je odžagala predsednika svoje dunajske organizacije provizionista Polcarja. Toda spričo dejstva, da bi tudi v plenumu mogla nova „koalicija“ socialistov in neodvisnežev spraviti OeVP v manjšino, se je ta raje

sporazumela s socialisti za tipični koalicijski kompromis. OeVP je tako v plenumu tudi glasovala za poročilo računskega dvora, ki ga je prej označila za nepopolnega. Ker pa javnost take kravje kupčije ne bi kar zlahka razumela, je bilo še dogovorjeno da naj vlada podrobno raziše vse nedostatke, ki so prišli na dan v železarnah VOEST ter o tem kasneje poroča parlamentu.

Izgleda vsekakor, da sta obe vladni stranki prišli po več tednih medsebojnega obdolževanja korupcionizma do zaključka, da to početje škoduje obema, kajti ljudje menda na koncu vsakemu nekaj verjamejo. To je menda glavni vzrok za kompromis.

Novi zakon o davčnih prekrških in o najemninah

Nato je parlament sprejel novi zakon o davčnih prekrških, ki je zelo strog glede kazni za neizpolnjevanje davčnih predpisov. Sprejetih je bilo še več gospodarskih zakonov. Veliko sporov in hude krvi je povzročal tudi ob tej priliki sprejeti zakon o zaščiti najemnin. Socialisti so vztrajno zahtevali, da bi naj bil stari zakon o oddajanju stanovanj podaljšan, posebno glede stanovanj, ki so bila sezidana ali obnovljena s sredstvi „obnovitvenega sklada“ (Wiederaufbaufond) za stavbe, ki so utrpeli poškodbe v vojni. Pa tudi v tej zadevi je bil dosežen kompromis. Od 30. junija 1958 bodo lahko hišni lastniki tudi ta stanovanja prosto oddajali in ne bodo imeli predprave tisti, ki so posebno potrebni (družine brez strehe in novoporočenci). To velja za stanovanja, ki so še prosta.

Na javnih zborovanjih se socialisti sicer hudujejo zaradi ukinitve starega najemninskega zakona, toda resnica je, da so ga v pogajanjih oni sami žrtvovali, zato da so od OeVP dobili vzameno koncesije na kakem drugem področju.

Kancler Raab pojde kljub vsemu v Moskvo

Obisk je bil na željo sovjetske vlade preložen za en teden in tako se bodo ing. Raab in njegovi sodelavci dne 21. julija vkrkali na sovjetsko tletalo, ki ga bo v ta namen nalašč poslala sovjetska vlada, ter odleteli proti Moskvi, kjer upajo doseči znižanje gospodarskih bremen, ki jih je državna pogodba naložila Avstriji v prid Sovjetske zveze za odkup bivšega nemškega premoženja, ki je sedaj že zopet nemško, le plačevati mora zanj Avstrija, v smislu pogodbe, ki jo je prostovoljna podpisala z Zapadno Nemčijo. Tako ni čuda, da postaja denar redek.

Obračun Radia Celovec

Vodstvo radijske postaje v Celovcu je te dni izdalo svoje letno poročilo, ki obsega koledarsko leto 1957. Iz njega posnemamo naslednje podatke:

Celotni oddajni čas celovške radijske postaje je znašal 157.850 minut ali 2.630 ur. Od tega je odpadlo na slovenske oddaje 15.955 minut ali približno 265 ur v vsem letu (10% celotnega oddajnega časa Radia Celovec.) Dnevno znaša oddajni čas v slovenščini približno 40 minut.

Lična publikacija prinaša predgovor izpod peresa intendanta dir. Petra Goritschniga, ki ugotavlja, da so oddaje izraz umetniške ustvarjalnosti. Nadalje pravi, da so sicer vse avstrijske radijske postaje obmejne postaje, kajti njihov sprejemni prostor meji na tuje sosednje države, vrši prav na tem področju Radio Celovec posebno misijo s pomočjo svojih slovenskih oddaj, ki jih dir. Goritschnig označuje takole:

„Slovenske oddaje so bile postavljene v program leta 1946 in znašajo mesečno okrog 22 ur. Zavestno so sestavljene tako, da ustrezajo izvirni, v deželi nastali dejavnosti manjšine. V celoti pa tvorijo te oddaje miniaturni program velike postaje; zato jih ne urejajo od danes na jutri, temveč so programi sestavljeni za tedne in mesece. Oddaje pospešujejo kulturne dobrine, obenem pa služijo tudi zabavi. Na ta način vrše nalogo povezovanja kultur in narodov v smislu človečanskih idealov svobodnega sveta.“

Iz podrobnega poročila referenta za „Slovenec“, gospoda Helmuta Hartmanna pa posnemamo naslednje podatke:

Od 264 ur, ki so letno na razpolago, so bile 104 ure uporabljene za govorne oddaje (poročila, objave, duhovne nagovore, slušne igre, predavanja, reportaže, mladinske oddaje); za mešane oddaje, to je z besedo in glasbo so porabili 114 ur (vo-

ščilne oddaje, literarno-glasbene, zabavne, kmečke, gospodinjske in otroške oddaje); za čiste glasbene oddaje pa je šlo 45 ur (pesmi, zborni nastopi, komorna in narodna glasba). Pri oddajah so sodelovali domači pevski zbori ter igralske skupine, pa tudi gostje iz inozemstva. Posebnega pomena so oddaje „Na zapečku“ o narodnih šegah in običajih, ki so zbudile zanimanje tudi v inozemstvu, tako da je Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani zaprosila za kopije teh oddaj.

Zelo živahno je pri radiu sodelovala mladina. Stalne oddaje so prispevali dijaki in dijakinja učiteljica.

Radio je posredoval svojim poslušalcem zanimivosti iz domačih krajev pa tudi iz velikega sveta, iz zgodovine, naravoslovja, zemljepisja in umetnosti.

Poročilo zaključuje takole: „Namen oddaj je bil nuditi koroškim Slovincem možnost, da goje svoje kulturno življenje ter ga izražajo. Ta namen je bil izvajan na nepolitični, poučni, kulturno pospešujoči in razveseljivi način, ne da bi pri tem segali previsoko. Tako je bilo moč zbuditi pri poslušalcih zanimanje za te oddaje. To dokazujejo tudi dopisi iz Štajerske, posebno iz graške kotline, iz Spodnje Štajerske, Bele Krajine, Gorenjske, slovenskega Primorja ter Gorice, prav posebno pa iz številnih krajev južne Koroške, kar je posebno razveseljivo in ugodno.“

V tej zvezi še omenjamo, da so voščilne oddaje vsako sredo od 14. do 14.45 ure, vsako soboto od 9. do 10 ure, ob nedeljah in praznikih pa od 7.30 do 8. ure. Cene za voščila so ob delavnikih 50 šilingov, (za inozemstvo 2 USA dolarja), ob nedeljah in praznikih pa 60 šil. (2,5 dolarja). Voščila je treba poslati naravnost na naslov Funkhaus, Slovenske oddaje, Sponheimerstrasse 13, Klagenfurt, Austria.

SLOVENC

doma in po svetu

Občni zbor „Slovenske Matice“

Pred kratkim je bil v Ljubljani redni občni zbor „Slovenske matice“, najstarejše slovenske založbe, ki je v zadnjih 80 letih bila osrednja slovenska založba za znanstvena in književna dela na višji ravni. Po vojni je začasno morala z delom prenehati, a pred nekaj leti je bila zopet obnovljena kot založba za klasična dela slovenske in svetovne književnosti ter za znanstvene spise. Tako je od leta 1955, ko je obnovila svojo založniško delavnost, izdala enajst pomembnih knjig, med katerimi so: Prijateljstva „Zgodovina slovenskega slovstva“, Rousseaujeve „Izpovedi“, Moletova „Zgodovina ruske umetnosti“, Župančičeve „Sednine“, Melikova zemljepisna razprava „Štajerska“, Descartesove „Razprave“, Heinejeve „Pesmi“, Shakespearejev „Henrik IV“ in Vodnikove „Pesmi“.

Občni zbor je vodil univ. prof. Anton Melik, ki je v svojem poročilu napovedal tudi knjižni program za prihodnje leto. Izšel bo drugi del Prijateljstva „Zgodovine slovenskega slovstva“ nadalje pa: Anatol France „Krivda Silvestra Bonnarda“, Izidor Cankar „Uvod v umevanje likovne umetnosti“, Stelce „Zgodovina slovenske umetnosti v Primorju“, Mole „Zgodovina jugoslovanske umetnosti“, „Lukrecija“ v Sovretovem prevodu, Vilfanova „Pravna zgodovina Slovencev“ in dve Shakespearejevi drami, ki ju bo prevedel Matej Bor. Kot izvirna novost pa izide novo pripraveno delo Juša Kozaka.

Novi slovenski župnik v New Yorku

Za župnika v slovenski župniji sv. Cirila in Metoda v New Yorku (USA) je bil imenovan preč. p. Kalist Langerholc, OFM. Novi župnik je po rodu s Spodnje Štajerske ter ga odlikuje pobožnost, podjnost in vedrost. Po posvetitvi je z apostolsko vnuemo deloval kot dušni pastir v različnih krajih Slovenije. Med vojno je bil kaplan in katehet v Ljubljani. V povojni dobi pa je moral skusiti tegobe begunstva, nekaj let je bival v Rimu, nakar so ga predstojniki poslali v Združene države. Takoj po prevzemu nove fare v New Yorku je imel v cerkvi prepričljiv govor, v katerem je izrazil željo, da bi se Slovenci pogostejše sestajali na cerkvenih in izvenkerkvenih kulturnih prireditvah. Kmalu nato je že bila prva taka prireditev, na kateri so vrteli zanimiv film „Polet na Ceylon“, predavanje pa je nato imel dr. Peter Remec.

Velik uspeh ljubljanske opere v Gradcu

Na Graškem letnem festivalu, ki se te dni odigrava v glavnem mestu Štajerske, je gostovalo ljubljansko operno gledališče. Pretekli petek je baletni zbor podal Čajkovskega klasični balet „Labodje jezero“. Predstava je bila velik uspeh. Kljub temu, da je oder graškega gledališča znatno večji od ljubljanskega in so plesalci, ki so prispeli šele na dan predstave same (zakaj to?) imeli premalo časa, da se vžive v nove prostorne razmere, se je „presenetljivo močni baletni zbor pokazal s svoje najboljši strani“ piše gledališki kritik dnevnika „Tagespost“.

„Imenoma je treba pohvaliti predvsem primobal-lerino Tatjano Remškarjevo ter prvega plesalca Metoda Jerasa.“ Nato kritik hvali plesno umetnost gospe Remškarjeve, ki jo odlikuje „gracija, preciznost in živahnost.“ Tudi Jerasov čut za ritem, obvladovanje tehnike in telesa so naravnost virtuozni. Pohvale brez pridržkov so bile deležne tudi ostale plesalke, med katerimi sta Vesna Vidrova in Majna Sevnikova označeni kot pravi odkritji. Izvajalci so s strani občinstva bili deležni navdušenega ploskanja. Prejeli so tudi bujne šopke cvetja.

Naslednji večer pa je ensemble ljubljanske opere izvedel opero Sergija Prokofjeva „Zaljubljen v tri oranže“. Ljubljanska opera je to delo velikega ruskega skladatelja, ki je nastala pred 40 leti, takorekoč izklopala iz pozabe, kajti le redko kje so jo izvajali zaradi velikih zahtev, ki jih stavi na izvajalce posebno glede skupnostne igre. Ljubljanci jo pojo v ruščini in so z njo želi mednarodne uspehe na Nizozemskem, v Belgiji, v Parizu in pred kratkim v Benetkah. Tudi v Gradcu so z njo dosegli pravcato zmagoslavje. Kritike predvsem hvaležje dirigenta Boga Leskovića ter domiselnega režiserja Hinka Leskovića, nato po vrsti vse pevce, o katerih pravi zopet, da je „presenetljivo, s kakšnim bogastvom dobrih glasov razpolaga ljubljanska opera; povečini so to mlada grla s poživljajočim zagonom naravnega zvoka, ki morejo skoraj da brez težave napolniti tudi velike dvorane.“

„Tagespost“ takole zaključuje svojo kritiko: „Oba večera ljubljanske opere sta se odigrala pred polnozasedeno dvorano in oba sta bila — vsak na svoj način — v resnici praznična dogodka našega festivala.“ List meni, da bo „na ta način mogoče graški letni festival razširiti“ in izraža upanje, da si bo tudi graška opera odprla pot za gostovanja v deželah na jugovzhodu Evrope. Štajerska prestolnica Gradec si ob svoji južni meji pač ne želi zgraditi kitajskega zidu nepoznavanja in nerazumevanja sedov.

Reaktorji- „kope“ za proizvodnjo atomske energije

Naš čas imenujemo dobo atomske energije. Svet se je zavedel, da je napočil novi čas, ko sta leta 1945 v oblaku orjaške atomske gobe bili porušeni dve nad 200.000 duš broječi japonski mesti Hirošima in Nagasaki. Bistveni del atomske bombe je reaktor, priprava, ki sproži proces razbijanja atomov. Toda danes reaktorji ne služijo samo za izdelovanje atomskih bomb ampak proizvajajo energijo, ki goni elektrarne, podmornice, ledolomilce. Izdelujejo že prvo tovorno ladjo na atomski pogon in delajo načrte za atomsko letalo. Zato bomo danes opisali razvoj atomskega reaktorja.

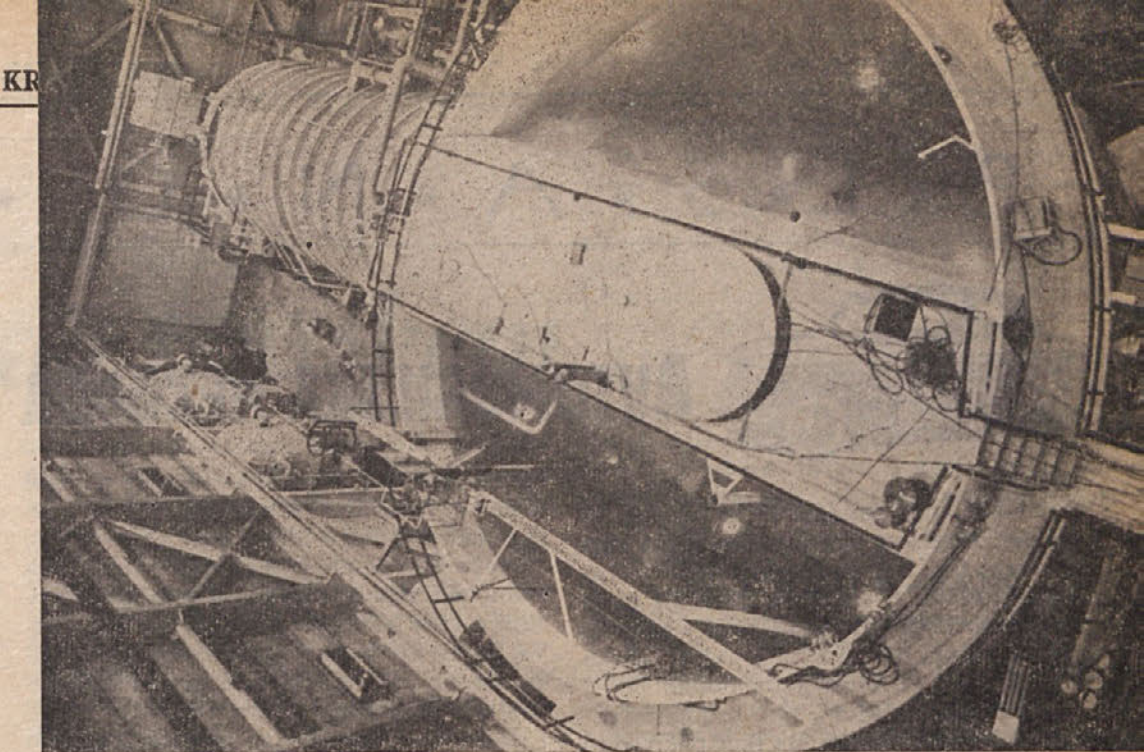
Pred 16 leti, sredi svetovne vojne so v telovadnici univerze v Chicagu zgradili prvi „jedrni reaktor“. Načrt zanj je izdelal nosilec Nobelove nagrade, profesor Enrico Fermi, Italijan po rodu, ki se je pa izselil v Združene države.

Prvi atomski reaktor je bil kockasta stavba iz betona, iz katere so molele na več krajih usmerjevalne kovinske palice, podobno kot jih vidimo pri železobetonskih stavbah recimo večnadstropnih stanovanjskih hiš. Za gladkimi betonskimi stenami so pa bili v izmeničnih plasteh naloženi debeli štirikotni kos grafitu snovi, s katero so polnjeni naši svinčniki, ter palice urana, nekako kot plasti v ogljarskih kopah. Zato se je tega reaktorja prijelo ime „atomska ko-

pa“. In leta 1942 so to „kopo“ prvič „prižgali“, to je sprožili so prvo atomsko reakcijo.

Kaj je atomska reakcija. Kljub temu, da vsak dan govorimo o atomih, atomskih reakcijah in se bolj o bombah je vendar marsikomu bistvo tega pojava neznano. Atomi so, kot so nas v šoli učili, najmanjši delci snovi, ki jih ni moč več dalje deliti, ne da bi pri tem spremenili njihove temeljne lastnosti. To se pravi, ni jih moč rezati, sekati in prav tako pa tudi ne žgati, raztapljati ali nanje vplivati s kemičnimi sredstvi.

Zato so dolgo časa veljali za nedeljive, dokler niso znanstveniki v prvi polovici našega stoletja ugotovili, da tudi ta najmanjši delec snovi ni enoten, ampak sestavljen iz



Prvi model atomskega reaktorja za ladje. Takšen atomski motor poganja prvo podmornico „Nauticus“ (USA), ki lahko potuje okrog sveta pod vodo. Gnal bo tudi tovorno ladjo, ki jo gradijo.

še manjših delcev, ki se razlikujejo v glavnem po tem, da so nabiti z različno, to je pozitivno ali negativno električno energijo in sicer so delci, ki sestavljajo jedro (protoni), pozitivni, okoli njih s silovito naglico krožeči delci, elektroni, pa negativni. Kasneje so odkrili delce, ki so brez elektrike ter jih nazvali nevtrone.

Vsak atom tvori svet zase v malem, podobno kot ga tvori v velikem naš sončni sistem, v katerem se okrog sonca kot središča vrtijo planete. Eden izmed njih je naša Zemlja. Zato pravijo atomu mali svet ali mikrokosmos (v grščini pomeni beseda kosmos svet). Soncu, Zemlji in drugim nebesnim telesom pa veliki svet ali makrokosmos.

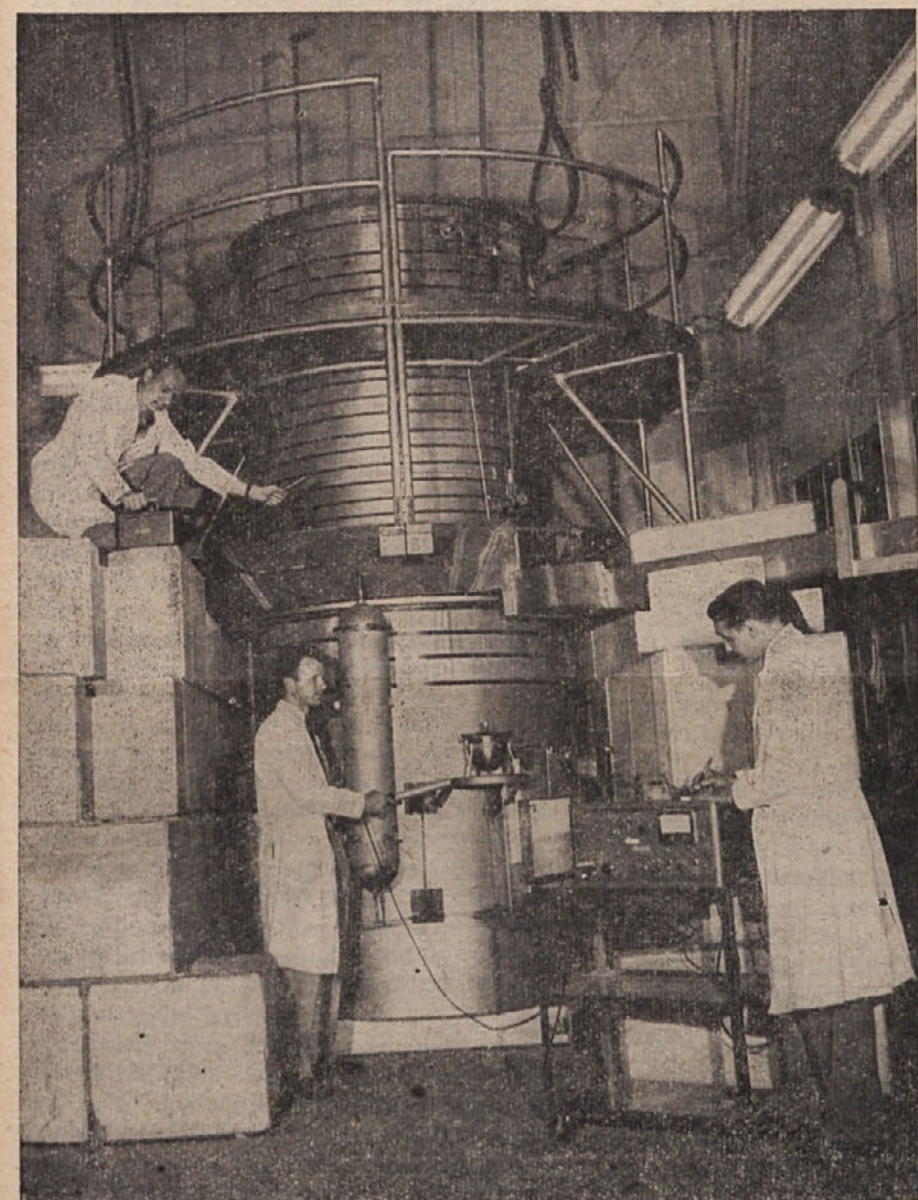
Še preden so ugotovili znanstveniki to sestavljenost atoma, pa so natančno raziskali na zemlji obstajajoče snovi. Ugotovili so, da jih je 92, torej 92 atomov, ki imajo vsak različne lastnosti. Glavna razlika med njimi je v številu protonov v jedru in elektronov. Več je protonov in elektronov, težja je snov. Uran je najtežja snov, ima 234 elektronov.

Od te ugotovitve pa do sklepa, da bi začeli spreminjati snovi s pomočjo spreminjanja sestave atomov, je bil en sam korak. Na tem področju so prve uspešne poskuse izvršili Danec Niels Bohr, Nemec Max Hahn ter Anglež Rutherford. S pomočjo nevtronov so obstrlevali jedro „najtežje“ snovi urana. Ko je novi nevtron zadel jedro urana, je s tem zmotil njegovo notranje ravnotežje in razpadel je v dva približno enaka dela. Atom drži skupaj velikanška električna energija in več je elektronov in protonov, več energije je treba. Ker je sedaj v teh dveh novih atomih manj delcev, je treba manj energije. Previšni del energije se sprosti v obliki toplote, podobno kot pri gorenju. Obenem se pri tej delitvi uranovega atoma sprostita dva nova nevtrona. Ta s silovito brzino poletita iz a-

toma in zadeneta na nove sosednje uranove atome in jih razbijeta. In tako naprej, da nastane to kar imenujemo verižna reakcija. Da se pa v naravi ne dogajajo take atomske reakcije, je pa med drugim vzrok v tem, da je naglica teh sproščenih nevtronov prevelika in ne zadeneta sosednjih jeder. Zato jih je treba zavreti in usmeriti. Pri atomski „kopi“ vrše to nalogo kocke grafitu, ki brzino nevtronov zmanjšajo. Kovinske palice iz bora in kadmija pa imajo lastnost, da preveliko količino sproščenih nevtronov „požrejo“, to je upijejo vase, kajti ako bi vsi elektroni dosegli nove uranove atome, bi se proces razbijanja razširil v hipu, nastala bi atomska eksplozija. To se dogaja v reaktorjih pri atomskih bombah, pri „kopah“ pa te palice skrbijo za počasni potek reakcije, podobno kot tle veje v ogljarskih kopah. To je torej počasna atomska reakcija. Le ta je primerna za proizvodnjo energije v mirovne svrhe, kot za pogon elektrarn, ladij in zrakoplovov.

Pri atomskih reakcijah pa nastaja še cela vrsta „stranskih proizvodov“, podobno kot pri ognju pepel na ognjišču, dim in katran po dimnikih. So to nove snovi, ki jih v naravi ne nahajamo. Zato se je število znanih temeljnih snovi ali elementov od 92 že naraslo nad 100 in gotovo bodo odkrili še nove. Te umetne snovi se od naravnih razlikujejo predvsem po tem, da so radioaktivne, to se pravi, one v svoji notranjosti še niso uravnovešene, zato oddajajo odvišne delce (temu pravimo žarčenje), podobno kot se razbeljeno tekoče železo počasno oddaja toploto in se pri tem ohlaja in surjuje. Tem umetnim snovem pravimo izotopi. Izkazali so se zelo koristni za znanost, prav posebno v zdravilstvu, kjer jih z uspehom uporabljajo pri ugotavljanju različnih obolenj ter za obsevanje na raku bolehalo-čih oseb.

Izotopi so jako koristni tudi v poljedelstvu, kjer služijo za ugotavljanje rastlinskih (Konec na 6. str.)



„Mali“ atomski reaktor za znanstvene svrhe

FRAN ERJAVEC, Pariz:

194

KOROŠKI SLOVENC

III. del.

I.

Tak učitelj francoščine je bil tedaj nameščen tudi v Celovcu, a visoki aristokrati, kakor Rosenbergi, Christallniggi i. dr. so jih vzdrževali po svojih hišah še v XIX. stoletje. Posebno navdušeno so pozdravili revolucijo seveda tudi vsi framasoni, a v večji ali manjši meri sploh skoro vsi izrazitejši prosvetlenci tudi po naših krajih. Končno se je skrivalo precej revolucionarnih agentov tudi pod masko emigrantov in so jih od teh n. pr. še pozimi l. 1797 na Dunaju precej zaprli.

Že v prejšnjem poglavju sem omenil, da je zbudila francoska revolucija najmočnejši odmev v južnozpadni Nemčiji (razen na Bavarskem), kjer so jo navdušeno pozdravili razen framasonov in prosvetlencev skoro vsi pesniki; književniki in časnikarji s profesorji na čelu. Nekateri posebno vročerkvni so hiteli celo sami v Pariz in potem krepko pomagali tudi pri jakobinski strahovladni, a drugi so doma ustanavljali posebne klube in z njimi širili ideje francoske revolucije.

Precej podobno je bilo tudi v habsburških deželah, kjer je prosvetljenstvo za časa Jožefa II. in Leopolda II. tako utrdilo francoski kulturni vpliv. Cesar Jožef II. je sicer že nekaj mesecev po izbruhu revolucije umrl in je bila tiste mesece obrnjena glavna pozornost tudi na avstrijsko-turško vojno, a glede prosvetlenskega cesarja Leopolda II. smo že slišali, da je bil vsaj prve čase celo sam naklonjen revoluciji, ker je pričakoval od nje preporod Francije. Glede na to se je navzlic klicem svoje sestre na pomoč do zadnjega obotavljal mešati se vanjo

ter se pripravljaj na morebitno intervencijo šele potem, ko je začela resno ogrožati tudi obče dinastične in celo neposredne habsburške državne interese ter rodbinsko čast. V tesni zvezi s tem je bilo tudi stališče tistega nemško-avstrijskega prosvetlenskega izobraženstva, ki se je sploh zanimalo za politične dogodke. Tem je bila že poprej glavna duševna hrana tista francoska književnost, ki je pripravljala revolucijo (Rousseau, Voltaire, enciklopedisti i. dr.), a ko je revolucija izbruhnila, so jo skoro enodušno pozdravili. Šele ko se je pokazalo, da revoluciji ne gre za ozdravitev gnilega francoskega režima, temveč za korenito likvidacijo vsega dotedanjega aristokratsko-fevdalnega družabnega reda, ji je začela postajati nasprotna tudi večina naših plemiških prosvetlencev, a premnogi meščanski so ji ohranili še nadalje svojo naklonjenost.

K tej preusmeritvi vsaj večine avstrijskih prosvetlencev nista pripomogli le krvava despotija, v katero se je bila izmaličila revolucija že v teku l. 1792 in ki je začela divjaško gaziti vse tiste človečanske svoboščine, ki si jih je bila poprej zapisala na svoje prapore, ter osvobodilne težnje, ki jih je bila začela razglašati, temveč tudi strupeno sovraštvo, ki so ga bili pokazovali revolucionarji že od vsega početka prav posebno še nasproti Avstriji. Francoska javnost ni bila nikoli naklonjena avstrijsko-francoski zvezi, ki jo je bil skoval Kaunitz, in je pripisovala ravno tej zvezi glavno krivdo za vidno pojemanje francoske politične veljave v Evropi. Nepriljubljena je bila zato tudi kraljica Marija Antonietta, ki so jo smatrali predvsem za zastopnico avstrijskih interesov in to nepriljubljenost je v svoji lahkomišelnosti še sama povečevala z raznimi škandali (n. pr. z zloglasno afero z ogrlico). Dalje so bili Habsburžani že stoletja nosilci nemške cesarske krone, ki je nekako uteleševala ves stari politični in socialni red, kateremu je revolucija ravno napovedala boj na nož. Končno je tedanji habsburški im-

perij v Belgiji neposredno mejil na Francijo in so se zato čutili revolucionarji ravno od Avstrije najbolj ogrožene. Dokler je živel cesar Jožef II., so vzbujale njegove prosvetlenske reforme tudi v Franciji mnogo odobravanja, a že v Leopoldu II. so čisto po krivici gledali pravo utelešenje starega vladarskega absolutizma, s katerim so nove revolucionarne ideje popolnoma nezdružljive. Ko je pa potem storil Leopold že znane nam bolj ali manj le svarilne ukrepe proti napadalnosti revolucionarjev, so ti izizvalno naglašali: „Ako hočemo biti svobodni, je treba uničiti habsburško hišo!“, a žirondisti so proglašali vojno proti Habsburžanom za pravo narodno potrebo.

Še bolj se je pa ta položaj poslabšal z nastopom cesarja Franca II. Tedaj se je na eni strani na Francoskem že začela uveljavljati strahovlada jakobinske soderge, a na drugi strani je smatral tudi Franc II. za svojo prvenstveno dolžnost zadušiti revolucijo, ki je tako ogrožala ves dotedanji „zakoniti“ red. Spričo velikih zunanjepolitičnih dogodkov sedaj seveda ni bilo niti misliti več na kaka notranja preurejanja, ki so po sili prilik zastala že za Leopolda II., in ne na kaka prizadevanja za kulturni in gospodarski dvig države, za katerega Franc II. itak ni imel nobenega smisla, pač je pa pokazal on svoje reakcionarne težnje že s tem, da je po želji fevdalcev zopet razbil jožefinsko osredotočenje vseh panog osrednje države uprave v eno smotno telo in zopet oživil staro „Združeno češko-avstrijsko državno pisarno“. Še jasneje je pokazal te svoje težnje s tem, da je n. pr. dne 29. X. 1792 dovolil zvišati število članov koroškega stanovskega odbora na 12, v odboru stanovskih pooblaščenecv pa ukinil mesto zastopnika mest in trgov. To sta bili pa tudi edini omembe vredni „reformi“ Francove vladavine teh prvih let.

(Dalje prihodnjik)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E



AVTOMOBILSKA NEZGODA

Pred pičlim letom sem še bil človek, ki hodi peš. Imel sem sicer že televizijski aparat, nisem pa imel avtomobila. Bila je nemogoča zadeva, postal sem ravnatelj in še vedno sem hodil peš ter se vozil s tramvajem. Celo moja hčerka mi je rekla: „Kako to, očka, da ti še nimaš avtomobila?“

„Iz mnogih razlogov“, sem ji odgovoril. Bilo bi smešno trditi, da sem pač vedno bil prepričan pešec ali da se bojim pasti pri vozaškem izpitu, da so mi zoprni mehaniki, ki smrde po bencinu in nosijo barvaste delovne obleke, da se izogibljem prostora za parkiranje avtomobilov, da se lahko zgodi, da končam kje med blatniki in odbijači drugih avtomobilov, da ne bi prenesel ako bi mi kdo v zmešnjavi današnjega prometa zavpil „tepec“ in to celo vpricho moje žene, ali pa da bi si moral pustiti dopasti živžg prometnega stražnika.

Je že pač tako, da ako nimaš avtomobila, pomeni to tiho priznanje, da si nazadnjak, skratka človek, ki ne gre z našim časom. Kljub temu pa moram priznati, da mi je misel na vozaški izpit povzročala mrzli pot, kot nekdanji izpiti iz grščine in latinščine.

In potem se je na moje veliko presenečenje pripetilo, da je vse šlo namazano kot po loju; meni nič tebi nič sem nekega dne se znašel z vozaško izkaznico v roki, bil sem torej v resnici enak drugim soljudem, skratka normalen človek.

In prepričan sem, da ima človek, ki mora z nogami tlačiti zemljo, resničen občutek manjvrednosti. Celo plešast mož v avtomobilu je bolj gotov samega sebe kot mladenci s še tako gosto grivo — na tleh.

Priznati moram, da človeka objame sladek ponos spricho obetajočih pogledov skozi avtomobilsko šipo, pogledov, ki prihajajo iz oči cvetočih deklet, ki hodijo na pločnikih ali pa stegujejo vratove na kakem avtomobilnem postajališču, kadar se recimo z avtomobilom ustaviš na križišču pred prometnim znamenjem in vidiš v šipi za pogled nazaj prizor, ki pomeni isto kot nekdanji „dež“: ko si še kot podjeten študent brez zadrege ponudil streho pod svojim dežnikom dekletu in jo pospremil košček poti. Sedaj pa je bilo treba samo odpreti vrata avtomobila in ji tako nekako skrajšati pot...

Vendar pustimo to sanjsko stran, ki ji je usojeno, da se — kot vse sanje — ne bo nikdar uresničila; saj sem vendar resen človek in to sem govoril bolj tako na splošno, ne da bi pri tem mislil naravnost nase.

Komaj sem dobil vozaško izkaznico, sem čestital samemu sebi za hladnokrvnost in mir, s katerim sem se kretal v najbolj težavnih situacijah. Zares, kretal sem se tako

gotovo kot riba v vodi, ki je njen naravni element. Kako neki sem mogel biti tako be-dast in tako dolgo hoditi peš?

Največji vtis pa je napravilo name dejstvo: tako zelo sem se vživel v ta mehanizirani svet, v katerem prebijem vse ure dneva, da mi vobče ne povzroča več kurje polti. Ta me pa oblije, ako le za trenutek pomislim: „Zakaj sem še živ. Slučaj?“

Dejstvo je namreč, da sem še živ samo zaradi čudeža.

Na srečo sem vozil počasi. Vračal sem se domov iz sosednjega mesta in vzel sem s seboj kolego, ki se je z menoj vred udeležil nekega poslovnega sestanka, po katerem so smo sedli h kosilu.

„Opozarjam te, da ne nameravam dirkati“, sem mu dejal. „Upam, da se ti ne mudi.“

Tako sva se lagodno vozila in nadaljevala najine razgovore o gospodarskih zadevah.

Nisem upošteval, da sem že več dni bil preobložen z delom, da sem malo spal in da sem se ohranjal pri budnosti s črno kavo in praški ter da je po bogatem kosilu moje telo zahtevalo počitek, prišla je pač njegova ura. Razgovor je polagoma zamrl in zadremal sem.

Samo za trenutek, moj kolega pravi, da če bi bila cesta ravna, bi me bil mogel še v pravem času suniti s komolcem in zbuditi, toda ko se je on zavedal položaja, so nam telefonski drogovci že z neznansko naglico prihajali nasproti.

GRAHAM GREENE:



Sedel je na malem, vročem in prašnem mehikanskem trgu. Pri nogah je ležal njegov pes. Obraz mu je bil zapotegnjen v gube neskončnega in brezupnega dolgečasa.

„Pravijo, da ima en milijon“, so mi povedali o njem. „Že mesec dni je tukaj. Iz sosednjih držav Guatemale in Hondurasa so ga bili izgnali.“

V tem obmejnem mestecu ob reki na mehikansko-ameriški meji nobena skrivnost ni trajala več kot pet ur. Ni ga bilo človeka v tem gnezdu, ki ne bi poznal njegove zgodbe; — zgodbe o investicijskem koncernu „Halling“ in o zahtevah ameriške vlade po izročitvi Mr. Callowaya, tako je bilo namreč možu s psom ime. Za Mr. Callowaya samega je bila ta zgodba polna žalosti, v očeh delničarjev, ki jih je on s svojimi vrtoglavičnimi špekulacijami spravil na bera-

On pravi, da sem se naravnost zaletel v nek občestni kamen. Izruval sem ga, vendar je ta le opravičil svoje telo kot krmilo; dvignil je moj voz in ga usmeril v prekuc-ljaj. Z kolesi kvišku se je z zadnjim koncem zaletel v telefonski drog. Ta se je nekaj trenutkov upiral in nas tako nekoliko zavrl, nato pa se je vdal in zrušil, vozilo pa je, nadaljujoč svoj obrat, pristalo zopet s kolesi na mehki travi.

Ko sem odprl oči, sem se zavedel, kaj se je zgodilo v moji odsotnosti. Pogledal sem kolega na moji levisi. Bil je blede, negiben in ves iz sebe.

„Kako se počutiš?“ sem ga vprašal. „Meni ni — nič“, je odgovoril. „In tebi?“ „Meni tudi ne“, sem odgovoril. Izstopila sva, da se nekoliko ogledava.

Avtomobil je bil razbit spredaj in zadaj, motor ni več deloval. Prišli so ljudje iz drugih avtomobilov, ki so se ustavili na cesti. Čudili so se, da sva še cela.

Eden je vzel v svoj voz mojega kolego, drugi pa je vprašal mene: „Ali kaj potrebujete?“

Odgovoril sem: „Hvala, rad bi telefoniral v kakšno bližnjo garažo, da odpeljejo moj voz.“

Odšla sva k najbližnjemu telefonu, bil je v mali kavarni ob asfaltirani cesti. Spregovoril sem: „Rad bi telefoniral“ in natakark je zavrtel telefon.

„Glej, glej,“ je dejal potem, ko je tiščal slušalko nekaj trenutkov k ušesu, „že deset minut ne deluje več, ne vam kaj je to, ko je prej bil vedno v redu,“ se je čudil mož.

„Že vem“, sem odgovoril, „to je prav tisti drog, ki sem ga jaz podrl.“

Bilo je tako smešno, da sem si pri priči opomogel od strahu.

val preveč spominjala na njegovo posestvo v Norfolku — čeprav se mi zdi, da je bil prav to razlog, zakaj je psa imel vedno pri sebi.

Ne upam niti pomisliti koliko je ta mož — ki je posedoval en milijon — stal svojo domovinsko državo, ki ga je zasledovala le s tem pičlim uspehom, da so ga zapovrsti izganjali iz ene države v drugo. Morda so se cele zadeve celo naveličali in jo začeli zanemarjati. Kljub temu, nekega dne so poslali preko meje dva detektiva z neko staro fotografijo gospoda Callowaya. Vendar je od takrat, ko je bila posneta ta fotografija, gospodu Callowayu zrastle srebrna bradica in povrh tega se je zelo postaral. Tako ga nista odkrila. Komaj sta bili obe „očesi postave“ dve uri preko reke so že vsi vedeli, da sta dva inozemska detektiva v mestu in da zasledujeta gospoda Callowaya; to se pravi vedeli so vsi razen gospoda Callowaya, ki ni razumel niti besedice špansko. Ko je tako sedel na plazi (trgu) zatopljen v svoje mračne misli, je bil podoben biku, ki so ga pripeljali na razstavo občinstvu. In mi vsi smo imeli sedeže v prvi vrsti za ta napeti boj v areni.

V baru Antonio me je srečal eden izmed obeh detektivov in zapletla sva se v razgovor. Bil je zelo presenečen, ko je videl, da jaz vem kdo sta on in njegov spremljevalec in kaj kanita. Rekel je: „Prejeli smo sporočilo, da se tale Calloway zadržuje v tem mestecu.“

„Da, tako je, tukaj nekje pohaja naokrog,“ sem mu odvrnil.

„Ali nam ga lahko pokažete?“

„Ah, veste kaj, jaz ga po videzu niti ne poznam,“ sem mu odvrnil.

Pil je naprej svoje pivo in premišljeval. Nato je spregovoril: „Šel bom pa na trg in tam malo posedel. Gotovo mora ondi enkrat mimo.“

Na trgu je bilo pravo ljudsko vrvenje. Zgledalo je, kot da so se vsi prodajalci sadja in snailci čevljev po dogovoru zbrali na trgu.

V središču malega, zelenega trga, kjer je vladala neznosna, vlažna vročina, so na dveh klopih eden poleg drugega sedeli Mr. Calloway in oba detektiva. Nikdar še ni bil trg tako tih. Vse je stalo na konicah prstov, oba detektiva pa sta srepo zrla v množico in iskala Mr. Callowaya.

Oba detektiva sta opazovala ljudsko množico, ta pa je opazovala vso predstavo z vidnim zadovoljstvom. V tem je eden izmed detektivov vstal in pristopil k gospodu Callowayu. „Sedaj je konec,“ sem si mislil, toda ni bil. Bil je šele začetek. Iz ne vem kakšnega razloga sta ga detektiva bila črtala iz svojega seznama sumljivih oseb. Zakaj, tega ne bom nikdar izvedel. Policijski uradnik je dejal: „Govorite angleško?“

„Jaz sem Anglež,“ je odgovoril Mr. Calloway. Celo to ni prineslo pričakovanega konca in kar je bilo najbolj presenetljivo, (Konec na 6. strani)

Most maščevanja

ško palico, je pa seveda bila visoka pesem pravice; zame je bila, vsaj v tem času, prava komedija.

V oddaljenejšo preteklost segajoči del zgodbe je bil bržkone poln dramatičnih dogodkov, v znamenju strahu pred zaporom, nato beg — z zlatoobrobljenimi očali —, nato tavanje, na katerem je zabrisal svojo sled koliko je pač mogel. Toda kar se pobegov tiče, je naš mož bil pravcat začetnik, ni čuda, saj to ni bil njegov običajni svet visoke finance. Tako je — podobno brodomcu — posedaval cele dneve ob glasbenem paviljonu in ni imel drugega opravka, kot da je ves čas pogledoval tja preko reke, v Združene države. Kazno je bilo, da se niti v sanjah ni zavedal, da ga vsakdo pozna in ve vse o njem. Vsak dan je dal svojemu psu nekaj krepkih brc. Menda ga je ta ži-

lu postalo neznosno vroče; njihovo bučanje je bilo podobno gmenju, zraven so tulila še močna vetrila, ki so neprestano do-vajala žarečim ognjiščem kisik.

Uspehi dela je bil odvisen od hitrega postopka. Zato naj bi dal topovski strel znak za izpraznitve žareče raztopine iz peči. Ko je bilo vse urejeno, so delavci in mojstri nestrpnost in malce razburjeno čakali, kdaj bo počilo. Znotraj ograde ni bilo več žive duše in vsi livarski mojstri so stali na svojih mestih pri odtočnih odprtinah peči.

Barbican je s svojimi tovariši zasedel bližnji griček, od koder so vse najboljše videli. Pred njimi je stal top, pripravljen, da na inženirjevo povelje ustrelji.

Nekaj minut pred dvanajsto so se začele iztekati v zbirne bazene prve kaplje kovine. Polagoma so jih napolnile in ko je bila vsa kovina raztopljena, so jo zaradi izločitve tujih primesi še nekaj trenutkov zadržali.

Top je zagrmel in preblisnil ozračje z bledordečo svetlobo; dvanajst sto peči se je v istem hipu odprlo in dvanajst sto ognjenih kač je v žarečem obroču šinilo proti centralnemu jašku. Tam so z neznanskim truščem strmoglavile v tri sto metrov globoko žrelo. Prizor je bil pretresljiv in veličasten. Mogočni slap staljene kovine je stresal zemljo, proti nebu pa je bruhal vrtinec s paro pomešanega gostega dima. Vročina je pretvorila vlago notranjega ka-

lupa v paro, ki je sikala skozi vzdane kanale obzidka na dan. Goste vijuge teh oblakov so silile 1000 metrov visoko proti nebu. Divjak, ki se je morda potikal kje v daljavi, je najbrž mislil, da je nastal v Floridi nov ognjenik; vendar ni bil to niti vulkanski izbruh niti vodna tromba niti nevihta ali kak drug spopad prirodnih sil; niti to eden izmed tistih strašnih pretres-ljajev, ki jih zmora narava. Ne, človek sam je ustvaril te žareče pare in orjaške plame-ne, podobne vulkanskim zubljem, to bur-no drhtenje zemlje, ki se je tresla kakor ob potresu, bobnjenje, ki se je kosalo z nevihtami in orkani, in človeška roka je pog-nala Niagari podoben slap staljene kovi-ne v prepad, ki ga je sama izkopal.

Šestnajsto poglavje
TOP COLUMBIAD

Ali se je ulivanje topa posrečilo? O tem so lahko klubovci samo ugibali. Ker je zemlja požrla vse v pečeh staljeno kovino, je to močno kazalo na uspeh. Vsekakor je bilo treba počakati še precej časa, da bi se o tem lahko prepričali.

Ko je major Rodman ulil svoj 50.000 kilogramov težki top, je bilo tudi treba počakati štirinajst dni, da se je ohladil. Koliko časa se bo pa potem orjaški top Columbiad pokrival z vrtinci izparin, se obdajal z nedostopnim obročem visoke vročine in se skrival pogledom svojih obču-

dovalcev? Kdo bi to preračunal? Za potrpežljivost članov „Topniškega kluba“ je bilo tisto razdobje huda preskušnja. Pa si niso mogli nič pomagati! J. T. Maston bi se bil zaradi prevelike prizadevnosti kmalu scvrl. Še štirinajst dni po vlivanju je neizmerna zavesa dima zakrivala nebo in v krogu dve sto čevljev okoli vrha Stone's Hilla si se spekel, kamor si stopil. Minili so dnevi in minevali so tedni, velikanski valj se ni hotel ohladiti in se ni. Niti približati se mu niso mogli. Ni kazalo drugače kakor čakati, čeprav je člane kluba razjedala nestrpnost.

— Danes je 10. avgust, je dejal nekega jutra J. T. Maston, samo še štiri mesece časa imamo do prvega decembra. Čaka pa nas še toliko dela! Ostružiti moramo notranji kalup, dati topovi cevi pravi kaliber in top nabasati. Saj ne bomo pravočasno gotovi, ko se topu niti približati ne moremo! Kaj se sploh ne misli ohladiti? To bi bilo prehudo razočaranje.

Zaman so skušali nestrpnega tajnika pomiriti. Barbican ni zinil nobene in je z molkom prikrival gnev, ki mu je tlel v duši. Za te vojščake je bila trda preskušnja, da so bili izročeni na milost in nemilost času, ki je bil v teh okoliščinah strašen sovražnik. Kajti samo čas je lahko zapreke odstranil in spravil delo spet v tir.

(Dalje prihodnjič)

Potovanje na Luna*)

Predsednik je imel prav; tako opravilo ni brez skritih nevarnosti, s katerimi bi se bilo pri navalu gledalcev težko boriti. Treba si je bilo zagotoviti svobodo gibanja. Zato niso pustili v ograjeni prostor nikogar razen članov in odposlancev „Topniškega kluba“, ki so prišli iz Tampe. Zbrali so se: poskočni Bilsby, Tom Hunter, polkovnik Blomberry, major Elphiston, general Morgan in vsi drugi, ki jim je bilo vlivanje topa Columbiada posebno pri srcu.

J. T. Maston se jim je ponudil za vodnika in jim ni prizanesel z nobeno podrobnostjo. Vodil jih je skozi vsa skladišča, delavnice in med stroje. Hočeš nočeš, so si morali ogledati zapovrstjo vseh dvanajst sto plavžev. Dvanajst stoti obisk se jim je že malce upiral.

Ulivanje je bilo določeno natančno za 12. uro opoldne. Prejšnji dan so zložili v vsako peč štirinajst sto funtov kovine v kosih. Palice so zložili navskriž, da jih je vroči zrak zajel od vseh strani. Vse jutro so dimniki bruhal v zrak poplavo ognja in zemlja se je tresla z zamolklim bobnjenjem. V peči so morali zmetati ravno toliko premoga, kolikor je tehtala kovina. Zato je 68.000 ton premoga zagnilo sonce z gostim zastorom črnega dima. Med pečmi je kma-

LOČE OB BAŠKEM JEZERU

(Kot slavček veselo je pela...)

Bila je, šla je od nas in pogrešamo jo povsod: doma, na koru, itd., kajti bila je pravo „dakle od fare“. Vedno zbrana, sveža, dobre volje in vesela, bila je povsod tam, kjer so bile poštena dekleta in žene! Tilka izvira iz znane družine Uršičeve, družine slavčkov, katera daje zboru, — ki ga spretno in strokovno vodi agilni cerkovnik, — hkrati po več prvovrstnih pevcev! Cerkveni pevski zbor, ki obstoji iz samih odličnih pevk in pevcev, bo zgubo zveste pevke vsekakor zelo občutil. Ta zbor pa uživa tudi velik ugled in je znan daleč na okoli po svoji dovršenosti in lepem ubranem petju. Celotno tuji-letoviščarji, ki zelo radi obiskujejo našo lepo cerkev, občudujejo zbor in slovensko pesem! Zbor pa je tudi močno zaposlen; često nastopa po 2 do 3 krat ob nedeljah in praznikih, posebno pri pranganju. Vselej se pa rad odzove klicu in tako prepeva v čast Stvarniku, sebi pa v ponos!

Mali dar položi Mariji na oltar

V naši 24. številki z dne 12. junija smo objavili prijazno prošnjo č. šolskih sester v Celovcu za darove za dokončno izgradnjo in opremo njihove kapelice, ki že sedaj, v zasilnem stanju, zbira slovenske rojake v Celovcu k službi božji in prav posebno k Marijinem češčenju. Priložene so bile tudi položnice. Danes naše drage bralce, ki se teh položnic še niso poslužili, opozarjamo, da vodstvo č. šolskih sester še sprejema darove, ki jih lahko nakažete po pošti ali pa vplačate v upravi našega lista v Mohorjevi hiši v Celovcu, Viktringer Ring 26.

GLOBASNICA

(Sveta vera bodi vam luč...)

V nedeljo, dne 22. junija, smo se zbrali kar v lepem številu globaški društveniki, posebno še mladina, pri Šoštarju, kjer se je vršil letni občni zbor Kat. prosvetnega društva. Naše društvo obstoji že dobrih petdeset let; kljub večkratnim pretresljam in težkim preizkušnjam je društvo ves ta čas zvesto čuvalo od prednikov mu izročene svetinje; spet in spet so se pojavili v naši sredi požrtvovalni fantje in dekleta, ki so v duhu društvenikov-ustanoviteljev, v duhu Hojnikovem, Krajgarjevem, Cirgojevem in drugih Globašanov nesebično delali za naš kulturni napredek in procvit. — Po stari navadi smo občni zbor pričeli s pesmijo, ki je ubrano zadonela iz mladih grl ter src in katero je društvo od svojega početka vedno gojilo kot eno najlepših cvetk na svojem vrtu. Nato je spregovoril predsednik „Krščanske prosvetne zveze v Celovcu“ č. g. dr. Pavle Zablatnik, ki je v svojih izjavah podal med drugim predvsem načelne misli in očrtal temelje, na katerih naj se gradi stavba krščanske prosvete. „Sveta vera bodi vam luč, materina beseda pa ključ do prave, veličavne omike“, te zlate besede našega velikega prosvetitelja škofa Slomška pred sto leti, je dejal govornik, naj bodo tudi danes in v bodoče vsem našim društvenikom glavno vodilo pri njihovem udejstvovanju. Govoru č. g. dr. Zablatnika, ki smo ga bili prav iz srca vesel, so sledila poročila društvenih odborov. Iz njih je razvidno, da se je društvo uspešno udejstvovalo v javnosti predvsem s svojimi odrskimi nastopi in koncerti. Posebno zanimanje so zbudile dramatizacije Košutnikove mame in harmonizacije zborovodja Janeza Petjaka. V najlepšem spominu pa bo ostal društvenikom lanskoletni izlet na Primorsko, obisk pri naših Goričanih in Tržacanih, kjer smo nastopili tudi na tamkajšnjem radiu. Društvo si je tudi znatno pomnožilo svojo garderobo in drugi potrebni odrski inventar. Naš dolgoletni predsednik Korej Pikalo kljub splošni želji ni več hotel prevzeti mesta društvenega predsednika, prevzel pa je knjižnico. Za novega predsednika je bil nato izvoljen Alojzij Gregorič, dosedanji tajnik društva; za tajnika pa Janez Lesjak. V odbor pa so bili izvoljeni še: Albert Smrečnik, Pep Jenšac, Mirko in Janez Hudl in Angela Hutter; v širši odbor pa: Janez Pleschkaternig, Edward Dobrovnik, Janez Smrečnik, Stefan Gregorič, Milka Jenšac, Frida Greiner, Emica Gregorič in Pepca Kordeš.

Med debato, ki je potekla zelo živahno, je prispele na občni zbor Herman Kariš, svojčasni globaški organist in zborovodja in s spodbudnimi besedami dal duška veselju in zadovoljstvu, da njegovo kulturno delo v Globasnici ni bilo zaman. Nato pa so ga



Pri nas na Koroškem

obkolili pevci in pevke in tako smo tudi končali s pesmijo naš letošnji občni zbor.

Naj še omenimo, da sta se letošnje pomlad vršili izven okvira „Katoliškega prosvetnega društva“ v farni dvorani dve lepo uspeli prireditvi. Najprej so nastopili cerkveni pevci z igro „Trije ptički“ in jo po splošni sodbi prav dobro podali. Ker je med dejanji nastopil tudi cerkveni zbor, katerega čujemo večkrat tudi v celovškem radiu, smo prirediteljem za lepi užitek, ki so ga nam nudili, prav iz srca hvaležni. — Nato smo imeli tam še proslavo materinskega dneva, ki je z raznimi nastopi naših najmlajših našel topel odmev v naših vseh navzočih, zlasti še naših mamic.

BILČOVŠ

(„I niks...“)

V našo vas bolj redko zaide kak tujec, tudi v poletni sezoni ne, kajti cesta je le deloma asfaltirana in tisti del, ki vodi do Bilčovsa je v strašno slabem stanju, tako da se večina motoriziranih tujcev obrne, še preden pride v vas. Neki tuji avtomobilist pa je minuli ponedeljek le prodril v Bilčovs, to pa zato, ker ni bil navaden turist, ampak ga je prignala, dobesedno rečeno, poklicna radovednost.

Vstopil je v prvi javni lokal, ki je pač nanj naletel. Pobral je gospodarja, kako se Slovincem tod godi. Toda slabo je naletel, kajti presenečeni možakar mu je le odgovoril „Ich niks...“ dalje pa njegovo znanje nemščine in prvem razburjanju menda ni seglo. Po gostiteljavi govorici je nato tujec videl, da ni prišel na pravi kraj. Nato je odšel po vasi in se ustavil še pri neki drugi hiši. Tu pa je bolj naletel. Z gospodarjem se je razpletel razgovor in izkazalo se je, da je tujec bil dopisnik znanega švicarskega dnevnika „Neue Zürcher Zeitung“, ki je prišel na Koroško, da se nekoliko bolj pouči o vprašanih slovenskega ljudstva, ki tod živi.

Izgleda pa, da se je vest o skrivnostnem tujcu raznesla po vasi in iz Švicarja je postal naenkrat sumljiv Jugoslovian s skrivnostnimi nameni.

To je seveda nekatere vnete ljudi spravilo pokonci in imeli so res nemirno noč.

ŠMARJETA V ROŽU

(Smrt in poroke se vrste)

Veselje in žalost si kaj radi podajata roki, tako je v življenju. Tako je bilo tudi pri nas v Šmarjeti.

Otožno so zapeli na binkošno soboto zvonovi in naznanili vsej fari smrt še mladega gospodarja Primkovega očeta. Umrl je v Celovcu na posledicah težke nesreče, ki ga je zadela, ko je pomagal pri gradnji sosedovega skednja. Rajni zapuščila številno družino še mladoletnih otrok. K zadnjemu počitku smo ga spremili na binkošni ponedeljek ob številni udeležbi faranov. Mladi ženi vdovi, otrokom in vsem sorodnikom izrekamo iskreno sožalje!

Komaj pa so se pogrebci vračali, se je nudila pred cerkvijo nova slika. Okoli 40 sva-tov in dosti drugih ljudi se je zbralo, da pozdravi in prisostvuje poročni sv. maši, priljubljenega para, ženina Rudija Primik iz Gočuhe ter neveste Butejeve Nežije Mihor. Prav vsi farani ju poznamo in lahko rečemo, tudi ratli imamo! Rudi je bil prav gotovo eden najboljših fantov v fari. Vren, pošten skoz in skoz, si je z pridnostjo svojih rok postavil lep lastni domek. In v čisti ljubezni je vztrajal in se veselil dneva, ko bo vanj pripeljal svojo ljubljeno nevesto. Neži pa — kdo ne pozna Butejevega doma — je tam rastla, preživela veselo mladost ob skrbnem očetu in ljubljeni mami-ci. Prepevala, da, veliko je prepevala s svojimi brati in sestro doma in bila več let tudi cerkvena pevka. Že od svojih otroških let naprej je vršila apostolat dobrega tiska in prinašala teden za tednom v naše družine verske liste, obenem pa prijazen pogled in toplo besedo vzbudila, kadar je bilo treba tolažbe. Gotovo jo bodo ohranili Trebljani v lepem spominu. Oba sta bila svojčas tudi dobra igralca na našem farnem odru, daj Bog, da bi tudi zdaj v zakonu kar najlepše igrala vloge dobrih krščanskih zakoncev! Poročne obrede ter sv. ma-

šo je opravil nevestin brat preč. g. Maks Mihor. Cerkveni zbor pa je med svetim opravilom lepo prepeval. Nekaj res lepega je bilo, ko so pri sv. maši šla vsa dekleta — pevke k sv. obhajilu in se poslovile od svoje sestre-pevke s posebno pesmijo. Vesela ohcet pa je bila nato na nevestinem domu, kjer so se počutili svatje prav domači. V nedeljo, 29. 6. pa so blagoslovili novi dom in se je mlada družina posvetila presvetemu Srcu Jezusovemu.

Tudi Tevžejeva in Brdnikova kmetija sta dobile pridne gospodinje, katere pa sta ženina pripeljala iz drugih far. Vsem poročencem kličemo: bilo srečno!

Mladinskega dneva v Zgornji Šmarjeti se je udeležilo precej naših fantov in deklet in so se tako javno pokazali, da so mladina Kristusova.

V nedeljo, 22. 6. pa nas je presenetila mladina iz Št. Jakoba z veseloigro „Lumpacij vagabund“. Gotovo so prišli s tem namenom, da bi se Šmarječani enkrat od srca nasmejali in to lahko rečemo, da smo se. Zelo smo hvaležni igralcem in se gospodu režiserju, preč. g. Zaletelu, najlepše zahvaljujemo za obisk!

In še najnoveše: Na praznik sv. apostolov Petra in Pavla smo imeli prvo sv. obhajilo. 12 fantov in 8 deklic je sprejelo prvič Jezusa v svoje srce. Daj Bog, da bi ga tudi v naprej radi in z veliko ljubeznijo prejemali in tako ostali res božji otroci!

ŠT. LENART PRI 7 STUDENCIH

V nedeljo 6. julija praznuje naš rojak p. Jožef Mikl svojo novo mašo. Za mašnika je bil posvečen na Dunaju v stolnici svetega Stefana, na praznik apostolov Petra in Pavla. Spored slovesnosti v domačem kraju je sledeči: V soboto 5. julija sprejmemo č. g. novomašnika ob pol 8. uri zvečer pred farno cerkvijo. V nedeljo 6. julija pa vzame novomašnik slovo od doma ob devetih, nakar gre procesija iz Ločila proti Št. Lenartu, kjer bo slovesna nova sveta maša, pri kateri bodo zapeli pevci za ta dan posebej naučeno latinsko mašo, vmes pa bo ljudsko petje. Ob pol 8. uri zvečer pa je zaključna pobožnost. Vabljeni vsi iz spodnje Ziljske doline in okolice Baškega jezera.

VELINJA VES

Naša cerkvica, ki stoji vrh naše vasi, je posvečena prvaku apostolov sv. Petra in Pavla. V nedeljo smo obhajali praznik teh dveh patronov naše podružne cerkve, ki spada pod župnijo Bilčovs. Nebo nam je naklonilo lep dan, tako da smo pri krasnem vremenu imeli na ta dan običajno pranganje. Veselilo nas je posebno še to, da smo zopet imeli v naši sredi našega č. g. župnika Josipa Štiha, kateri so bili dva meseca radi ožesnega obolenja v celovski bolnici. Hvala Bogu, da so zopet okrevali in morejo spet voditi dušno pastirstvo naše fare. Procesije na dan sv. Petra in Pavla se je v častnem številu udeležila domača požarna bramba, polnoštevilni pevski zbor pa je z ubranim petjem vso slovesnost še povzdignil.

Tudi ženimo se radi. Dober zgleda sta v novem letu dala ženin Janez Sima, delavec

Mati, kam boš poslala hčerko v šolo?

Prihodnje leto bo poleg šestmesečne gospodinjske šole — tudi enoletna (10-mesečna) gospodinjska šola v Št. Jakobu.

Zaključeno je to šolsko leto. Mladina zadnjih razredov ljudske in glavne šole se sprašuje — kam sedaj?! Nekateri od teh so se že odločili za nadaljnji študij na gimnaziji, učiteljsku itd., a precejšnje število šoloobvezne mladine bo ostalo doma.

Dragi starši, morda je med temi vaša hčerka, ki bi jo radi izobrazili za dobro gospodinjino in mater. Na Koroškem imamo za ta namen dve gospodinjski šoli, — v Št. Jakobu in Št. Rupertu pri Velikovicu. V obeh sprejemajo dekleta, ki so dopolnila 16 let. V Št. Jakobu pa imajo za mlajše tudi šivalni tečaj, ki je obenem najboljša priprava za gospodinjsko šolo. V primeri z gospodinjsko šolo je pouk v šivalnem tečaju — v teoriji in praksi — precej skrajšan, vendar nudi dekletu

iz Sp. vesce, in nevesta Rupijeva Mojca, ki sta si v naši podružnici obljubila zvestobo do groba. Od rane mladosti sta bila oba marljiva delavca na kmetih. Kako ju ljudstvo ceni, pa se je pokazalo v tem, da so jima tako številni gostje prišli čestitat k življenjski zvezi.

V nedeljo 22. junija pa sta stopila v sveti zakon ženin F. Filipič, pd. Šmonov iz Velinje vasi, in nevesta Pepca Mihor, mlada gostilničarka na Muškavi. Poroča je bila v naši podružnični cerkvi, poročno slavlje pa nevestinem domu. Obema paroma želimo obilo sreče.

DOLINA PRI POKRČAH

Farni svet Pokrč vabi vse Marijine častilce v nedeljo, dne 6. 7. 1958 v Dolino. To je glavni praznik te romarske cerkve. Od 7. do 11. ure bodo sv. maše. Spovedovalo se bo pri vseh sv. mašah.

Za cerkev so darovali velikodušni dobrotniki klopi. Tudi mnogo drugih novih reči smo že mogli nabaviti. Vedno se najdejo dobri ljudje, ki nam pomagajo čez težkoče, da more delo napredovati. Cerkev ima seveda še velike dolgove, a mi trkamovo vedno znova na velikodušnost src in tako upamo tudi sedaj. Prosimo, da bi pisem in položnic ne pustili neuporabljenih, temveč da bi nam nekaj, kolikor vsak največ more, poslali. To bo za poravnavo dolgov in nadaljevanje še potrebnih del pri Marijni cerkvi.

Lurško romanje na binkošno nedeljo popoldne je bilo lepo in tudi blagoslovitev vozil na binkošni ponedeljek je lepo uspela. Ves majnik so ljudje ob nedeljah popoldne radi prihajali k božjim službam v Dolino. Tudi mnogi poročni pridejo po blagoslov za življenje k Mariji v Dolino.

Farni svet se zato zahvaljuje Vam vsem za to velikodušnost in naklonjenost in Vam kliče na veselo svidenje, dne 6. julija 1958 v Dolini!

FARNI SVET POKRČE

Pazite, kakšna drevesca kupite!

Prišel je čas, ko bodo kot minula leta tudi letos agenti obletavali naše vasi in hiše ter nagovarjali in nadlegovali gospodarje, da naročijo sadna drevesca tujih drevesnic. So po navadi domačini in razkazujejo lepe slike sadnih sort.

Čas bi že bil, da tisti, ki se zanimajo za nakup sadnih drevesc ne nasledijo več zastopnikom tujih drevesnic. Že po lastnem premisleku lahko vsakdo pride do zaključka, da je drevesce, ki je raslo daleč od naših krajev, v drugih deželah, v popolnoma drugem podnebju in drugi zemlji, z močnim gnojenjem siljeno v premočno rast, v naših prilikah ne bo počutilo dobro ali celo zamrlo. Izkušnje prav zgledno potrjujejo, da za naše kraje niso tuja drevesca. Kolikokrat vidimo mlade nasade sadnih drevesc, kjer je vmes veliko suhih drevesc ali prazna mesta, kjer je sadjar odstranil drevesca, ki so usahnila. Niso redki slučajji, ko naročniku drevesc tujih drevesnic že prvo zimo vsa pozebejo ali preostane samo kakšno drevesce posebno odporne sorte.

Če poznavalec vidi drevesca tujih drevesnic po naših vaseh, takoj opazi, da to niso drevesca prve, temveč samo druge kakovosti. In vendar so naročniki naročili in plačali I. kakovost.

Pripomba. Kdor torej rabi sadna drevesca, naj ne naroča več kot do sedaj po si-cer domačih agentih od tujih drevesnic, ker imamo znano domačo drevesnico, Marko POLZER v Št. Vidu v Podjuni, kjer do-raščajo drevesca ob istih podnebnih in tal-nih pogojih in so sorte cepljene na odpor-ne deblotvorce, da ne pozebejo v hudih zimah južne Koroške.

osnovno izobrazbo in vzgojo, ki je potrebna vsaki dobri gospodinjji, ženi in materi — vzgojiteljici.

Gotovo pa je, da je na vaseh in po družinah še vedno nekaj deklet, ki doma za delo le niso neobhodno potrebne in leta jim minevajo brez prave zaposlitve.

Preskrbite tem dekletom več znanja in boljše vzgoje, da jim ne bo treba oditi v svet brez pravega znanja in vzgoje. Pri-glasite jih zato čimprej za enoletno gospodinjsko šolo v Št. Jakobu, ki začne in konča pouk istočasno kot druge šole. V enoletni gospodinjski šoli bo tudi več priložnosti za vaje v konserviranju jesen-skih pridelkov ter za prakso raznih po-mladanskih del.

Če pa to ni mogoče, pošljite na vsak način hčerke v šestmesečno gospodinjsko šolo, in to v Št. Jakob ali v Št. Rupert!

Prijave sprejemata ustno in pismeno vodstvi obeh šol.

MOST MAŠČEVANJA

(Nadaljevanje s 4. strani)

mož je nenadoma ves oživel. Zdi se mi, da že nekaj tednov ni nihče z njim tako govoril. Meksikanci so bili preveč spoštljivi — zanje je bil vendar milijonar, pa tudi v mojih očeh je zelo zrastle zaradi svojega roparskega podviga na denar delničarjev ter sledečega beganja po vsem svetu. Mr. Calloway je dejal: „To je strašno gnezdo, ali ne?“

„Da, res je“ je potrdil detektiv.

„Ne morem si misliti, kaj more človeka zvesti preko mostu?“

„Dolžnost,“ je s temnim glasom odvrnil detektiv.

„Vi ste se gotovo samo medpotoma ustavili tukaj?“

„Da,“ je odvrnil Anglež.

„Človek bi pričakoval, da je na tej strani malo več življenja. Saj veste, o Mehiki pišejo to in ono.“

„Življenje, življenje se začne šele na oni strani reke, gospod moj!“

„Tako je. Človek zna prav ceniti lastno domovino šele potem, ko je prišel v tujo.“

„Prav res je tako, prav res,“ je odvrnil Mr. Calloway. Spočetka smo komaj zadrževali smeh, sčasoma pa se nam je dozdevalo, da imamo vedno manj vzroka za smeh. Calloway je bil star človek, ki je sanjal o čudovitih rečeh — onstran mednarodnega mosta.

„Menim, da bom pred kosilom šel še na kratek sprehod. Ali ste pri volji, iti z menoj?“

Detektiv je odkimal z glavo: „Ni mogoče. Sem v službi. Iščem tistega možaka.“

Se razume, s tem se je izdal. Mr. Calloway je spregledal položaj. Na vsem svetu je bil vendar en sam „možak“, ki ga iščejo.

Po tem prizoru ga nekaj časa nismo več videli. Izginil je kratkoma in potem, ko je izginil, so začeli ljudje govoriti. In detektiva sta govorice slišala. Precej debelo sta seveda gledala in nenadoma sta začela z veliko vneto zasledovati moža, ki je bil sedel poleg njiju na vrtni klopci. Nato sta izginila tudi onadva. Napotila sta se — prav tako kot Mr. Calloway — v deželno prestolico, da obiščeta guvernerja in policijskega načelnika in zahtevata vrnitev Mr. Callowaya. Moral je biti posebno zabaven prizor, ko sta v guvernerjevi čakalnici naletela — prav na Mr. Callowaya samega; vsi trije so tam skupno čakali na sprejem. Močno sumim, da je bil Mr. Calloway pred njima sprejet, kajti vsakdo je vendar vedel, da je on milijonar.

Kakorkoli že, po enem tednu se je vsa družba zopet vrnila v naše mesto, vsi trije v istem vlakcu. Mr. Calloway v spalnem vagonu, oba detektiva pa v tretjem razredu. Bilo je povsem jasno, da detektiva nista dosegla dekreta za izročitev.

Gospod Calloway je pohajal še naprej na svoje običajne sprehode in pes mu je sledil za petami. Nagovoril sem ga „Dober dan“, kot da bi se že od neveikdaj pozdravljala. Smilil se mi je — treba je pač pomisliti, kako bedna je bila zmaga, ki jo je s tako velikim trudom in stroški priboril: to umazano, pusto mestece. Calloway je z mračnim obrazom odgovoril na moj pozdrav, pes pa se je pripravljala, da ovoja neki kupček govna v bližini. V tem pa se je njegov gospodar obrnil in mu prisolil krepko brco, ki je izražala vso njegovo jezo, potlačenost in obup.

Takrat se je na cesti pripeljal mimo avtotaksi, v katerem sta sedela oba policijska uradnika. Bil je na poti proti mednarodnemu mostu. Najbrž sta videla to brco, morda sta celo imela več pameti, kot sem je jima pripisoval. Morda sta imela samo kakšno sentimentalno nagnjenje do živali in sta menila, da storita dobro delo, ter je nadaljnji potek dogodkov bil zgolj delo služaja. Vsekakor pa ostane dejstvo, da sta oba čuvarja postave zasnovala načrt ukrasti Mr. Callowayjevega psa.

Tri dni kasneje je pes izginil. Odkril sem Mr. Callowaya, ki je iskal psa. Bil je zelo v zadržanju. S komaj slišnim, od jeze hropečim glasom mi je dejal: „Sovražim tega psa, to poniglavo pasjo paro. Svoječas sem gojil setterje. Takšno ščene bi takrat kratkoma ustrelil.“ Toda pes ga je spominjal — in v tem sem vsekakor prav zadel

— na Norfolk in Mr. Calloway je živel v spominih na tiste čase. Kasno popoldne mi je nekdo povedal, da je videl psa teči preko mednarodnega mosta. To seveda ni bilo res, toda mi takrat tega še nismo vedeli. Detektiva sta dala nekemu Mehikancu pet pesosov (mehiški denar), da ga je pretihotopil preko reke. Tako je Mr. Calloway ostanek tega dneva in ves naslednji dan presedel na vrtu, si pustil večkrat osnažiti čevlje in pri tem premišljeval, kako je mogoče, da lahko navaden pes meni nič tebi nič gre preko mostu in kako je mogoče, da mora biti človek, s svojo neumrljivo dušo vred, obsojen na enolične kratke sprehode, nemarno, skoraj neužitno hrano, na aspirin iz drogerije na trgu. Ne smemo pozabiti, da je mož imel za seboj že več mesecev takšnega nemirnega in obenem pustega življenja.

Ko ga naslednjega dne ni bilo nikjer videti, sem menil, da je najbrž tudi on šel preko mednarodnega mosta in zato sem šel tudi jaz. Nisem pravzaprav verjel, da Mr. Calloway išče svojega psa. Kakorkoli že, je pes našel njega. V divjih skokih se je pripodil po cesti. Eden izmed detektivov se je v avtomobilu peljal za njim. Skoraj na koncu ceste, ki vodi k mostu, je stal Mr. Calloway — zatrdno sem bil prepričan, da je z one strani pogledal na mehiško obrežje, potem ko je ugotovil, da na ameriški strani ni ničesar drugega videti kot trgovino z mešaninam blagom, kinomategrafske in časopisne

Našim gospodinjam

Vrtna jagoda

Marsikatera gospodinja bi v svojem vrtu rada gojila in pridelala rdeče jagode z njih lepimi in okusnimi plodovi. Od jagode imamo res hitro užitek. Ribizel, kosmulje in maline ne obrodijo tako hitro kot ravno vrtna jagoda. Vrtna jagoda zori prav v času, ko drugega sadja ni. Je zato zelo zaželen in tudi dobro plačan vrtni pridelek.

Zrela jagoda trpi le kratko dobo. Tudi za prevažanje je zelo občutljiva. Zato rdeče jagode, kakor tudi poznejše črnicke pogosto prevažajo celo z letali (v Angliji).

Vrtna jagode dobro uspevajo na vlažni, ne prelahki ilovnati, pa dobro pognojeni zemlji, kakor druga zelenjava. Tudi nekoliko senčna lega jim ne škoduje! Suha, peščena zemlja jim pa prav nič ne ugaja; prav kmalu opešajo in se izrode. Dobro oskrbovan jagodov nasad traja tri do pet let. Potem pa rastline opešajo in jih je treba zavreči. Na drugi gredici že prej napravimo nov nasad.

Jagode je mož prav lahko in hitro razmnoževati. Ugodno je tudi to, da takoj drugo leto, ko smo jih nasadili, že začno roditi. Sadike za nov nasad dobimo na ta način, da julija meseca (torej sedaj) narežemo močnih izrastkov, ki poganjajo iz vitic vsake starejše rastline. Te izrastke potaknemo na gosto v prav dobro vrtno zemljo, jih nekoliko zasenčimo in večkrat zalijemo. Čez mesec dni — torej meseca avgusta — imamo že močne sadike za nov nasad. Mesec avgust je sploh najprimernejši za napravo novega nasada. Za jagode izberemo najboljše in močno pognojeno zemljišče, ki ga globoko prekopljemo, pognojimo s kompostom in poravnamo z grabljami kakor za drugo zelenjavo. Na 120 cm široko gredico posadimo tri vrste rastlin po 40–50 cm narazen. Vrste pa so lahko le 25–30 cm narazen. Sadike presajamo s kepo prsti ob koreninah in jih zato dvignemo (ne ružemo) iz zemlje z majhno lopatico. V jeseni potrosimo med rast-

kioske. Ko je videl, da mu prihaja pes naproti, je zavpil nad njim „Domov, domov, domov“, kot da bi bila v Norfolk. Pes pa je skakal po njem, ves iz sebe od veselja, in se za njegova povelja sploh ni zmenil.

Tedaj je Mr. Calloway zagledal bližajoči se policijski avto in se je spustil v tek proti mostu. Naslednji dogodki so se odigrali z veliko naglico. Vendar se mi zdi, da je bilo nekako tako po vrsti: Pes je tik pred avtomobilom nenadoma krenil preko ceste in gospod Calloway je zavpil, ne vem ali je krik veljal psu ali avtomobilu.

Mr. Calloway je ležal na asfaltnem tlaku, v divji zmešnjavi steklenih drobcev, zlatih očalnih okvirjev, srebrno blestečih se las in krvi. In preden je mogel kdo priti k njemu, se je pes vigel preko njega ter ga začel oblizovati, zavijati in zopet oblizovati. Videli sem, kako je Mr. Calloway dvignil roko. Padla je preko vratu živali, nakar se je njegovo javkanje spremenilo v bedasto zmagoslaven lajež. Toda Mr. Calloway je bil mrt — strah je prizadel njegovo šibko srce.

„Ubogi strani fant“, je spregovoril detektiv. „Stavil bi, da je imel psa zares rad.“

V resnici je drža mrtvega bolj spominjala na ljubkavalno božanje kot na udarec. Meni se je vse skupaj zdelo nekoliko preveč ganljivo, da bi bilo res; namreč prizor, kako stari falot leži na cesti z roko okoli pasjega vratu. Vendar je morda bolje, da smo pred človeško naravo ponižni. Zaradi nečesa je pač prišel preko reke, in morda je na koncu koncev res iskal psa.

linami dobrega gnoja, tako da gleda iz njega samo srce vsake rastline. Na ta način avgusta posajene jagode drugo leto že cvetijo in obrodijo. Največji pridelek pa dajo drugo in tretje leto.

Seveda je treba jagode med letom večkrat opleti, jih okopati in jim vsako jesen pognojiti. Posebno važno, da vsakih 14 dni porežemo vse vitice, ki poganjajo iz rastlin. Če tega ne storimo, se jagode tako zgostijo, da jih ni mogoče obdelati in tudi nič ne rode ali pa so plodovi le drobni. Potem, ko smo jagode obrali, porežemo tudi stare liste in peclje, kjer so bile jagode.

Ko jagode cvetijo, denemo okoli njih lesno volno ali bolje debelo žaganje, da se plodovi, ko rode, ne umažejo. Če hočete imeti drugo leto jagode, morate takoj na delo.

URADNA OBJAVA

Cerkveni prispevek

JAVNI POZIV

Vse katoličane, ki so dolžni plačevati cerkveni prispevek, pa ga za 2. četrletje 1958 (zaključeno 1. junija 1958) še niso plačali, pozivamo, da v opominjalnem roku treh tednov, ki se začne 1. julija 1958, brez nadaljnega poziva plačajo svoj prispevek do 21. julija 1958 pri pristojnem župnem cerkvenem svetu in da pokažejo obenem svoj davčni predpis ali mezni izkaz.

Cerkveni prispevek je po zakonu dolg, ki se mora plačati in Cerkev nima dolžnosti, da bi ga po svojih organih pobirala. Ako prispevek ni plačan, je dovoljena pravna pot. Organi, ki pobirajo cerkveni prispevek, uživajo pravno varstvo in imajo pravico, da zaračunajo do 2% plačljivega cerkvenega prispevka kot pobiralno pristojbino.

Ker se cerkveni prispevek plačuje v četrletnih delnih odplačilih in sicer 1. marca, 1. junija, 1. septembra in 1. decembra, zato je bil 1. junij cerkveni prispevek za drugo četrtno letnega prispevka že zapadel in torej plačljiv.

FINANČNA ZBORNICA KRŠKE SKOFIJE

Celovec, Mariannengasse 2

Umrli je ga. Zinka dr. Fellacherjeva

V Ljubljani je nenadoma umrla gospa Zinka dr. Fellacherjeva, soproga dr. Julija Fellacherja, koroškega rojaka. Naše iskreno sožalje!

Reaktorji—

„kope“ za proizvodnjo atomske energije

(Nadaljevanje s 3. strani)

in živalskih obolenj. Z njimi je moč tudi kontrolirati uspešnost umetnih gnojil.

Fermijev poskus dne 2. decembra 1942 je odprl vse te možnosti. Človek je uresničil sen srednjeveških alkimistov, ki so hoteli iz svinca delati zlato. Danes sicer ne delajo zlata, čeprav bi ga lahko, ker bi to umetno zlato stalo več kot naravno. Pač pa proizvajajo nekaj, kar je več vredno, pogonsko energijo.

Danes Fermijevega reaktorja ni več. Kmalu po uspelem poskusu so ga razdrli. Po Fermijevem reaktorju so zgradili še mnogo drugih. Največji je v Oak Ridge v ameriški državi Tennessee, kjer so izdelali material za prve atomske bombe. Ta je prvi orjak med atomskimi reaktorji, ki proizvaja energijo več desetstisoč vatov. Poleg njega obstoje pa tudi palčki z zmogljivostjo nekaj tisoč vatov. Orjaki služijo za pogon elektrarn ter industrijskih obratov, pritlikavci pa za pogon ladij, podmornic, pa tudi za proizvodnjo izotopov. Amerika ima že tri atomske podmornice, Sovjetska zveza ima že ledolomilec na atomski pogon.

Tudi Avstrija bo kmalu dobila svoj prvi atomski reaktor. Služil bo za mirovne svrhe. Ameriška vlada je že obljubila dobavo tega stroja. Avstrijski znanstveniki pa tudi industriji že težko čakajo na ta aparat, kajti brez dvoma stoji bodočnost človeštva v znamenju atomske energije. Že danes je po vsem svetu približno 77 atomskih reaktorjev v pogonu, od tega 53 v Združenih državah. Še več pa jih je v načrtu.

Tudi Avstrija bo kmalu dobila svoj prvi atomski reaktor. Služil bo za mirovne svrhe. Ameriška vlada je že obljubila dobavo tega stroja. Avstrijski znanstveniki pa tudi industriji že težko čakajo na ta aparat, kajti brez dvoma stoji bodočnost človeštva v znamenju atomske energije. Že danes je po vsem svetu približno 77 atomskih reaktorjev v pogonu, od tega 53 v Združenih državah. Še več pa jih je v načrtu.

Priprave za Koroški velesejem

Na razstavnem prostoru je že videti živahno vrvenje, znamenje, da bo letošnji koroški velesejem posebno bogat.

Največja razstavna dvorana, ki je pozimi služila kot skladišče pšenice, je sedaj že prazna in jo čistijo in olepšujejo. Jugoslovanski paviljon iz marmornja in stekla je sicer še vedno v svoji leseni lupini, vendar za pripravo te brez dvoma arhitektonsko najlepše stavbe razstavišča je treba samo nekaj dni, pa se nam bo pojavila v vsem svojem sijaju.

Za 75-letnico obstoja podjetja pa je Fa. LEITGEB, ki izdeluje plošče iz lesnatih vlaken, svoj dosedanj paviljon enostavno podrla in na njegovem mestu gradi novega, ki bo v glavnem iz lesa in stekla ter bo brez dvoma pomenil veliko obogatitev Koroškega velesejma. Razveseljivo je, da je prav ta pomembna industrija spodnje Koroške vodilna tudi glede novih iniciativ.

Firma FUNDER bo svoj paviljon znatno povečala, da v njem razstavi svoje najnovejše izdelke. To podjetje je s svojimi ploščami iz lesnatih vlaken stalen gost velesejma.

Koroška kmetijska zbornica bo letos priredila posebno razstavo z geslom „Povečanje gozdnega prirastka“. Na njej odmerjenem delu razstavišča že nastaja pravec vzorni gozd, ki zavzema tudi igrišče športnega kluba Avstrija. Sadijo drevesa, ki že imajo 80 do 100 let, pa tudi mlade smreke in celo sadike. Brez dvoma je to edinstvena razstava.

Za veselilni park pa ima vodstvo velesejma že toliko prijav, da bo moralo strogo izbirati med najboljšimi podjetji te stroke, kajti prostor za ta namen je omejen.

POPRAVEK

Objave glede sestanka nemških državljanzov, ki žive na Koroškem, bi se morala v zadnji številki glasiti tako: Sestanek se vrši dne 28. junija 1958 ob 16. uri. Tiskarski škrat nam je urinil v tisk neljubo pomoto glede datuma. V kratkem pa bo prihodnji sestanek, kar bo v našem listu pravočasno objavljeno.

Ur.

6 VISOKOBREJH MONTA-
FONARC

takoj naprodaj. Podsinja ves št. 24,
pošta Bistrica v Rožu.

Sončna očala - Sonnenbrillen

OPTIKER SEKERKA
KLAGENFURT, 10. OKTOBER-STR.

Iščem enosobno stanovanje v
mestu ali v okolici Celovca. Po-
nudbe naslovite: „Naš tednik-Kro-
nika.“

Poljedelski stroji, motorne kosilnice, stroji za setev, stroji za trošenje umetnih gnojil, grablje, obračalci za seno, Heuma-Sonnenrad-Universalmaschine, traktorji z vsemi nadomestnimi deli. Vse to vam dobavlja trdka



JOHAN
LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Kraj, kjer kupujete opravilo za spalnice, dnevne sobe, kuhinje, oblažinjeno pohištvo, žimnice

Rudolf Slama

KLAGENFURT, St. Veiter Strasse 15 und
Sponheimer Strasse 16

Ugodno odplačilo na obroke; tudi zamenjava za uporabni les je možna. Brezplačna dostava z avtomobilom.

Wi	06.00	Sendebeginn; Nachrichten, Wetter
	06.05	Belangsendung der Österreichischen Volkspartei
	06.09	Belangsendung der Kammer für Arbeiter und Angestellte
	06.12	Frohe Melodien
K	<u>06.55</u>	Morgenbetrachtung. Es spricht Dr. Andreas Mitterbacher. <u>Bd.n.Wien</u>
Wi	07.00	Das Morgenjournal
	07.25	Morgengymnastik
	07.30	Frühmusik
	07.55	Nachrichten aus der christlichen Welt
	08.00	Nachrichten, Wetter
	08.05	Nachrichten in englischer und französischer Sprache für Gäste in Österreich
O	08.15	Konzert am Morgen
Wi	09.00	Kurznachrichten
O	09.03	Das schöne Lied
	09.30	Heiteres von Meisterhand
Wi	10.00	Kurznachrichten
O	10.03	Kammerkonzert
Wi	11.00	Kurznachrichten
O	11.03	Dirigenten, Orchester, Solisten
Wi	12.00	Das Mittagsjournal
O	13.00	Für Freunde alter Musik
Wi	14.00	Kurznachrichten
St	14.03	Roman in Fortsetzungen. "Spiel mir den Song von der Liebe
O	14.15	Opernkonzert
Wi	15.00	Mehr lernen - mehr wissen
	15.15	Mehr lernen - mehr wissen
	15.30	Die internationale Radiouniversität
St	15.45	"Die Reiher". Erzählung
Wi	16.00	Kurznachrichten
O	16.03	Konzert in Stereo
Wi	17.00	Nachrichten, Wetter
St	17.10	Aus der Forschungsarbeit österreichischer Hochschulen
Wi	17.45	Kreise, Punkte, Linien
	18.00	Kurznachrichten
O	18.03	Das Abendkonzert
Wi	18.40	Wiener-Festwochen-Kalender 1974.
	18.45	Das Abendjournal
B	19.30	Die Frau im Fenster. Erzählung
Ni	20.00	Chor-Orchester-Konzert
Wi	22.00	Nachrichten, Wetter
	22.10	Du holde Kunst
	23.00	Nachrichten, Wetter
	23.10	Sendeschluß

